

100

TÜRK SANATINDA YENİNİN GÜZELİN DEĞERLİNİN DOSTU

YENİ DİZİ
SAYI: 18
CİLT: 9
EYLÜL 1962
1,5 LİRA

Ayda Bir Çıkar
Sahibi : Salim ŞENGİL
Yazı İşleri Sorumlusu :
N. ŞENGİL

SAİT FAİK'İN EDEBİ HAYATI

24 Ağustos 1962 günü akşam üzeri Burgaz adasında değerli sanatçı Sait Faik'i anma töreni tertiplendi. Bu toplantıda Arkadaşımız Tahir Alangu'nun yaptığı konuşmayı aşağıda ve Konur'un konuşmasını iç sayfamızda bulacaksınız.

Snatla ilgisinin daha lise sıralarında iken başladığı söylenebilir (1925 - 28 arası). «Bozdoğan kemerinde (Süleymaniye), Kırzlı Mesçit caddesinde 7 numaralı hânedede oturan» Sait Faik'in 1928 yıllarında «Meşale» dergisinde çıkması için yolladığı şiirleri Yaşar Nabi ölümünden sonra yayınladı (Sait Faik'in ilk şiirleri. Varlık dergisi. temmuz 1954). Bu yazılarında o yılların şiir anlayışının etkileri (Faruk Nafiz, Necip Fazıl vb.) açıkça görülmektedir. Cavit Yamaç'a göre, o, ilk edebi çalışmalarına «Hammal» adındaki şiiri ile Adapazarı'nda başlamış ve ilk yazısını orada yayınlamıştır (bk. : T. Alangu, Sait Faik için, s. 215). Sait Faik, hayatta iken bu ilk nazım denemelerinin adını hiç anmamış, hatırlatanlara kızmış, ancak 1939 yıllarında, bu sefer de o yılların nazım eğilimlerine uyararak, yeniden şiir yazmağa başlamıştır. Sanat hayatının bu yönlerine rağmen o herşeyden önce bir hikâyeci olarak kalmıştır.

Hikâyeye Bursa Lisesi'ne naklettikten sonra başladığı, bir konuşmasından anlaşılmaktadır: «... Bursa Lisesi'nde şimdi müdür mü, yoksa edebiyat hocası mıdır bilmem, Mümtaz Bey, bir tahrir vazifemin altına şunları yazmıştı : 'Yarın bunları neşredeksiniz, daha itinalı olmanız lâzım.' Halbuki ben hâlâ itinasız neşredip duruyorum». «İpekli Mendil» adını taşıyan bu ilk hikâyesinden sonra bir ikincisini, «Zemberek»i yazdı (yazılışı : 1926, Bursa. Yayınlanışı : Varlık dergisi. sayı: 56. 29 ilkteşrin, 1935).

Fransa dönüşü İstanbul'a geldikten sonra Ede-

biyat Fakültesinde iken tanıştığı, kendisine hikâye yazmak yolunda cesaret veren Kenan Hulusi'nin aracılığı ile ilk yazısı «Milliyet» gazetesinde çıktı : «Uçurtma» (Milliyet gazetesi Sanat asyfası. 9 aralık 1929) ve «Yağma» (aynı yerde 13 ocak 1930). Bundan sonra ilk hikâyesi olan «İpekli Mendil» Varlık dergisinde çıktı (Sayı 19, 15 nisan 1934). Günümüzün bazı hikâyecilerin de yaptığı gibi, bir müddet «Uyanış» (Servet-i Fünûn) dergisi çevresinde kaldı; sonra Yaşar Nabi'nin o zamanlar Ankara'da yayınladığı (2. Sayfada)

1962

Üç balıkçıl geçti senin vaktin bu
Ve isli bir şarkı rüzgârında yağmurun
Gitsek ne kadar uzun bir unutuş o harfle
Sen misin sesin mi bu yorgun

Hüzünler dağılır mı silâhlar atılırken
Bir adam bunca eksik şapkasına rağmen
Ölse ne kadar kolay bir bırakış bu
Sen misin sesin mi bu yorgun

Şimdi de yağmurdur gelir uzaktan
Üşüyen kıvrımında ellerinin
Biz ne kadar yokuz ki gören olmamış
Sen misin sesin mi bu yorgun

Volkan VURAL

GELECEK SAYIMIZ SİNEMAYA
AYRILDI.

ğı «Varlık» dergisine hikâyeler vermeğe başladı. 1936 - 40 yılları arasında «Vakit» (bir aralık «Kurun») gazetesinde ve ilâvelerinde hikâyeler, fıkralar yazıyor ve oldukça başarılı röportajlar yapıyordu. Yirmi yıldır biri çıkıp biri batan çeşitli edebiyat dergilerinde hikâyeleri çıktı. Bir çok yazıları bu dergilerde dağılık durmaktadır.

İlk hikâyelerini «Semaver» adındaki kitabında derledi (1935). Aralıklarda yenilerini yazarak birbiri peşine kitaplarını yayınladı : «Sarıç» (1939), «Şahmerdan» (1940), kitapçıların basmak istemedikleri ilk romanı «Medarı Maişet Motoru» (1944), «Şahmerdan» (1940) kitabındaki «Çelme» hikâyesinde «Topal Emireri» nden bahsetmesi yüzünden Örfi İdâre mahkemesine gitmiş, beraat edinceye kadar sıkıntılı günler yaşamıştı. O günlerde birisinin jurnal etmesi üzerine, kendi parasile bastırıldığı bu romanı piyasadan toplatıldı.

İkinci Dünya Savaşı'nın son yıllarına doğru Sait Faik'in ününün genişlediğini görüyoruz. Bu sıralarda çeşitli dergilerde bir çok hikâyeleri, gazetelerde röportajları çıkmıştır. Sanat hayatının en verimli yılları idi. Sait Faik, ölüncye kadar yazmış, bilhassa 1948 yılından sonra toplu eserlerindeki hikâyelerinin çoğunu meydana getirmiştir. Ölümünden önce bazı hikâyeleri yabancı dillere çevrilmeğe başlamıştı. 1953 yılında Amerika'daki «Mark Twain» derneğine fahri üye olarak seçilmesi, ününün halk arasında geniş ölçüde yayılmasına sebep olmuştur. Hikâyelerine birkaç defa fasıla vermiş, yazıdan zaman zaman soğumuştur : 1. 1939 da babasının ölümü üzerine, 2. 1944 de «Medarı Maişet Motoru»nun toplatılması üzerine, 3. 1946 da siroz teşhisi üzerine.

ESERLERİ :

«Tüneldeki Çocuk» kitabının yayınlanması ile Sait Faik'in hikâye alanındaki toplu eserleri ortaya çıkmış oluyor. «Büyük Doğu» dergisinde tefrika ettiği «Havada Bulut» adını taşıyan, 1942 yıllarının Beyoğlu bohem yaşayışını tasvir eden biyografya romanı, Said Faik'in hayatının önemli bir bölümünü içine almaktaydı. Bu eseri, onun yaşayışını olduğu kadar sanatçı kişiliğini de ortaya koyar (22 şubat - 28 haziran 1946. 20 tefrikalık roman). Toplu eserleri arasında çıkan «Havada Bulut» (1951) adındaki kitabında bu romanın yayınlanmış parçaları tam olarak toplanmamıştır.

Bütün şiirlerini içine almamakla beraber «Şimdi Sevişme Vakti» (Yenilik Y. İstanbul : 1953; İkinci baskı : Varlık Y. : 1958) adındaki şiir kitabını, «Haber» gazetesinde yayınlanan (28 nisan - 31 mayıs 1942) mahkeme reportajlarından meydana gelen «Mahkeme Kapısı» adındaki kitabı, Georges Simeon'dan yapılmış, aslında «Yedigün» dergisinde «Gece Yarısı Trenleri» adile (1950 kışı) tefrika edilmiş «Yaşamak Hırsı» (İstanbul Y. : 1954) adındaki çevirisi ile onun eserler listesini kapatabiliriz.

Yukarıdaki listeye göre, bugüne kadar kitap haline getirilmiş, 15 tanesi (3 roman, 1 reportaj, 11 hikâye kitabı) telif, bir tanesi çeviri olmak üzere, Sait Faik'in 16 tane eseri bulunmaktadır. Bu suretle eski ve yeni, ölmüş ve yaşayan sanatçılarımızın hemen hepsinin yazıları toplu eser haline getirilmediği halde, Sait Faik'i bu mutlu sonuca erişebilmiş

sayabiliriz (Dergi ve gazetelerde kalmış yazıları vardır). Genç yaşta ölmüş olmakla beraber, eserleri, kişiliğini ortaya tam bir şekilde koyacak ölçüde ve büyüklüktedir.

Yukarıdaki listeden de anlaşılacağı üzere kitaplarının bir çoğu üçüncü, bazıları ikinci baskılarını yapmışlardır. Zamanla basım sayısının çoğalacağı anlaşılmaktadır. Sait Faik'in toplu eserlerini basan Varlık Yayınevi, sanatçının hayatında ve ölümünden sonra, eserlerinin yeni baskılarını yaparken dil düzeltmeleri yapmadığı halde, sanatçının güntümüz hikâyecilerinden çoğunun gittiği yoldan giderek, eserlerinin yeni baskılarında bazı düzeltmeler yapmağı arzuladığı, Burhan Arpad'ın elinde bulunan, yazarın elile düzeltilmiş bir «Sarıç» nüshasından anlaşılmaktadır (Yeditepe gazetesi. 1 mayıs 1956). Yazar eserini âdeta müsvedde gibi kullanmış, dilde ve uslûpta etraflı değişiklikler yapmıştır. Diğer eserlerinde de bu soydan değişiklikler yaptığı veya yapmağı arzuladığı umulur. Onar yıllık aralıklarla dilimizde meydana gelen büyük değişikliklerin sanatçıları bu yola sürüklediği görülmektedir.

Toplu eserlerinde 171 küçük hikâye, 4 büyük hikâye, 3 roman, 39 reportaj bulunmaktadır. Bunları yirmi yıllık sanat hayatı içinde (1934 - 1954) meydana getirmiştir.

Ölümünden bir yıl sonra annesi Makbule Abasiyanık, oğlunun kitaplarının Varlık Yayınevindeki yıllık satış gelirinden karşılanmak, Sait Faik'in yıldönümlerinde bir önceki yılın en beğenilen kitabına verilmek üzere 1000 lira tutarında bir «Sait Faik Hikâye Armağanı» kurdu (1955). Bu armağan şimdiye kadar şu hikâyecilerimize verildi. Sabahattin Kudret Aksal ve Haldun Taner (1955), Tahsin Yücel (1956), Necati Cumalı (1957), Orhan Kemal (1958), Oktay Akbal (1959). Bu armağan 1960 yılından beri verilmedi.

TAHIR ALANGU

NOT :

Semaver. Küçük hikâyeler. Remzi Kt. 17 hikâye. - İstanbul 1936; ikinci baskı: Varlık Y.: 1951; üçüncü baskı: Varlık Y. : 1955; Sarıç. Hikâyeler. Çığır Kt. 16 hikâye. - İstanbul : 1939; İkinci baskı : Varlık Y. 1950; üçüncü baskı: Varlık Y. : 1954; Şahmerdan. Hikâyeler. Çığır Kt. 20 hikâye. - İstanbul : 1940; ikinci baskı : Varlık Y. : 1951; üçüncü baskı : Varlık Y. : 1955; Medarı Maişet Motoru. Roman, Yokuş Kt. - İstanbul : 1944; ikinci baskı : «Bir Takım İnsanlar». Roman. Varlık Y. : 1952; Lüzumsuz Adam. Hikâyeler. Varlık Y. 14 hikâye. - İstanbul : 1948, ikinci baskı : 1954; Mahalle Kahvesi. Hikâyeler. Varlık Y. 22 hikâye. - İstanbul : 1950; ikinci baskı : 1954; Havada Bulut. Hikâyeler. Varlık Y. Roman. - İstanbul : 1951; ikinci baskı : 1955; Kumpanya. Hikâyeler. Varlık Y. 3 hikâye. - İstanbul : 1951; Havuzbaşı. Hikâyeler. Varlık Y. 23 hikâye. - İstanbul : 1952; ikinci baskı : 1957; Son Kuşlar. Hikâyeler. Varlık Y. 19 hikâye. - İstanbul : 1952; Kayıp Araniyor. Roman. Varlık Y. - İstanbul : 1953; Alem Dağında Var Bir Yılan. Hikâyeler. Varlık Y. 17 hikâye. - İstanbul : 1954; ikinci baskı : 1957 Az Şekerli. Son hikâyeleri. Varlık Y. 11 eski ve yeni hikâyesi, 6 reportaj. - İstanbul : 1954; Tüneldeki Çocuk. Hikâyeler ve reportajlar. Varlık Y. 13 hikâye ve 7 reportaj. - İstanbul: 1955; Mahkeme Kapısı. Adliye reportajları. 26 reportaj. - İstanbul : 1956.

SAİT FAİK'İN ANLATIMI

— Burgaz, 23. VIII. 1962 —

“R essamların sisli göstermeğe başladıklarından beri Times üzerinde, sis vardır” sözünü bilirsiniz. Tabiatın sadece su birikintisi, toprak, yığılı, ağaç topluluğu olmadığını; şehirlerin sadece yollardan, yapılardan, insanlardan ibaret bulunmadığını da kabul edersiniz. Bir tabiat parçasını, bir yerleşme bölgesini sanatçı konu edinip anlatırken bir yandan onların başka gözlerle görünmemiş yönlerini yansıtır; bir yandan da onları kendi kişiliğinden izler kazandırarak zenginleştirir. Ondan sonra gelenler artık o yerleri o sanatçının anlattığı şekilde, onun gözleriyle göreceklerdir. Aynı İstanbul mudur Sait Faik’in anlattığı İstanbul’la Yahya Kemal’in İstanbul’u? Üsküdar, Atik - Valde, Kocamustapaşa, Kandilli, İstinye, Erenköyü, Cihangir, İcadiye günlük yaşamımızın katı gerçeklerinin sahneleridir bugün. Ama Yahya Kemal şiirinde o İstanbul semtlerinin hangi manevî kılıklar içinde gösterildiğini bilenler, o semtlerde biraz da Yahya Kemal’in işaret ettiği perspektif içine yerleşerek dolaşırlar.

Dolapdere’de, Yüksekaldırım’da, başta Burgaz olmak üzere şu çevremizdeki adalarda, Menekşeli Vadide —Menekşeli Vadi dedim ama belki o adı taşıyan bir yer yoktur. Sait Faik kendisi bulup yakıştırmıştır bu güzelim adı. Ama ben Menekşeli Vadinin nerede olduğunu, nasıl bir yer olduğunu Sait Faik’in hikâyesini okuduğum günden beri hiç gitmeden biliyorum— Galata köprüsünde, Eftalikusun kahvesinde, Gülhane parkında şimdi Sait Faik’in kazandırdığı kimliklerle karşılaşırız.

Oktay Akbal bir gün Sait Faik’le birlikte vapurla bir boğaz köyünün önünden geçerken Sait Faik bir kıyı kahvesini göstererek sormuş : «Şuradan bir hikâye konusu çıkaracak olsan neyi anlatırdın?» diye. Oktay Akbal, kahvenin parlak madenden ocağını, duvardaki taşbasması resimleri sayıp dökmeğe başlamış. Sait Faik ise kahvenin bir köşesinde oturan, dalgın gözlerle denize bakan yaşlı, yoksul balıkçıyı gösterip hikâye bu adamın kendisi işte, demiş. Bu olay aynı noktaya baktıkları zaman bile iki ayrı sanatçının nasıl değişik görüntümler yakaladıklarını açıklıyor. Sait Faik bizim her zaman dolaştığımız

yerleri anlattıktan sonra biz İstanbul semtlerinde onun yansıttığı gerçekleri bulmağa başladık; Sait Faik her yerde karşılaştığımız kişileri anlattıktan sonra iskelelerde, parklarda, kahvelerde, taşıtlarda, biz de Mercan Ustalarla, Barba Antimoslarla, Papaz efendilerle, Hallaç babalarla, Hidayetlerle, Pancolarla karşılaşmaya başladık.

Birgün bir tanıdığı Sait Faik’e «Şu deniz kıyısından, rum çocuklarından, yoksul balıkçılardan kendini kurtarsana artık. Başka şeyler anlat biraz da» demiş. Sait Faik’in verdiği karşılık «Yaşadığımı yazıyorum; İstanbul’da yaşıyorum ve İstanbul bu saydıklarındır» olmuş. İstanbul tabii, sadece bu sayılanlar değildir. Fakat bir «Sait Faik’in İstanbul’u» vardır. Ve bu şehirde «Sait Faik’in insanları» da yaşamaktadır.

Şehir ve insanlar sanatçının dışında kalan, madde birer gerçekliktir. Bunlar sanat eserinde bir anlatış yolu, bir örgü, bir özel istifle yer alırlar. Sait Faik’in anlatış özelliği nedir? Buffonun belirttiği üzere «anlatım kişinin kendisi» olduğu için, Sait Faik’in de anlatım özellikleri üzerinde durarak kişiliğiyle ilgili gerçeklere varabiliriz.

Martılar, deniz, balıklar, balıkçılar, adalar... Çoğumuz bütün bunların edebiyatın malı oluşunu ilk olarak Sait Faik’in hikâyesinde görmüşüzdür. Ama aynı konulara Cevat Şakir’in —Halikârnas Balıkçısı’nın— yıllarca önce Sait Faik’inkine eş bir sevgi ile eğildiği de bir gerçektir. Hattâ bir ara bu öncelik -sonralık konusu ikisi arasında tartışılmıştı da. Etkide kalmış olmak o kadar önemli değildir. Sait Faik’in eserlerinde, anlatılan yaşama biçimi yönünden İstirati, bağlanılan etika bakımından Gide’in özellikle dünya nimetleri ve hattâ Ahmet Hamdi Tanpınar’ın ilgi çekici bir dikkatle işaret ettiği üzere Yabancı’sıyla Camus etkisi üzerinde durulabilir. Asıl mesele kaynaklarının bazı kısımlarını başka bir yazarın eserinden almış olsa sanatçının, başka bir yazarın başarı ile konu edindiği bir dünyayı şahsi kalmayı başararak anlatabilmesindedir. Sait Faik’in bu şahsiliğinin sırlarının başında ben üslubunun geldiğini sanıyorum.

Sait Faik’in üslubunu renkli, zengin fakat sarkuk gelişigüzel, sık sık gramer yanlışlıklarında tökezleyen bir dil ürünü sayarlar. Yazdıklarını sonradan düzeltmezdi, müsveddelerini ilk şekliyle yayınlardı, derler. Bir romanında bir kahramanın adını eserin yarısından sonra unutup değiştirdiğini de bu türlü dikkatsizliklerinin örneği sayarlar. Oysa ölümünden sonra yazılmış anma yazılarından birinde bir arkadaşı Sait Faik’in bir hikâyeyi titizce düzeltmeler, küçük değiştirmeler, eklemeler, çıkarmalarla arka arkaya bir kaç defa yeniden yazdığına tanık olduğunu söylüyordu. Sait Faik’i seven, şimdi bir dernek çevresinde birleşmiş olan ve kendisi için böyle güzel bir anma töreni düzenleyen adalı dostlarının ve T.E.B. ndeki sanatçı arkadaşlarının, onun evindeki kitapları arasında bu türlü müsveddeler varsa bulunup sıraya konularak, yayınlanan şekillerle karşılaştırılmalarına yardımcı olmalarını dilerim.

Ama yazısına o kadar özen göstermiş olan adam «Mümkünü yok!» der mi? «plajı koşardı» der mi? Bu ukalâca yanlış aramalar, o değiştirmelerin hangi özü deyimlemekte araç olduğunu araştırınca büsbütün güllünleşir. Hiç çekinmeden Sait Faik’in türkçe-

yi çok ustaca kullanan ve üslubu hikâyesinin özünü en başarılı şekilde birleştiren ilk hikâye yazarımız olduğunu söyleyeceğim. Onun kullandığı kelimeleri seçimde nasıl dikkatli olduğunu meselâ «Kendi kendime» hikâyesinde «engin» sözünü, üzerinde birikmiş aşâğılık anlam yükü dolayısıyla kullanmaktan nasıl kaçındığını belirten paragraf ve meselâ yazılarında o güne kadar hiç kullanmadığı bir kelimenin konuşma sırasında birden bire güzelliğinin farkına varıp işaret edişiyile ilgili anı açıkça göstermektedir.

Burada geniş bir üslup incelemesi yapamayız. Fakat onun kısa bir hikâyesi, Burgazlı genç adamla emekli memurun kahramanı olduğu Alt kamara hikâyesi üzerinde durarak anlatışının bazı özellikleri üzerinde durabiliriz. Bu hikâye ölümlünden yirmi beş yıl kadar önce yazdığı hikâyelerden olduğu halde en son hikâyelerindeki gerçeküstü dünyanın tohumlarını taşıması bakımından da ilgi çekicidir.

«Vapurun alt kamarasında, havanın en güzel zamanında; martıların suyun üstünde keyifle uçtuğu, uzakların titrediği, rüzgârların uykuda çocuk nefesiy le estiği günlerde kimseler olmaz.

O en aşâğıya iner, ceketini kanapelere atar, pantolonun arka cebinden on bir buçukluğunu çıkarıp kanapeye bırakır, kibriti itina ile paketin üstüne kor ve düşünürdü :

Dünyanın içine kurduğu köşkeri, apartmanları, gazinoları, kadınları ve kış günlerini, çok sevdiği çocukları, kuşları, yaz gecelerini besteliyen kurbağaları, oltanın uçuşuna takılmış güneşbalığını...»

Sait Faik'in üslubundaki şiir unsuru çok belirli dir. Bu unsur zengin sıfatlandırışlarla kuruluyor. Sifat bizim eşyaya bakışımızı en iyi gösteren araçtır. Yukardaki sıfatlandırmalarda rüzgârın uykuda çocuk nefesiy le esişi benzetmesi hemen dikkati çekiyor. Sait Faik'in bu türlü şahsi benzetme ve sıfatlandırmaları pek çoktur. Meselâ ayyaşın etrafında bir eski şarap hâlesi görmesi bunların şimdi aklıma gelenlerinden. Cümleleri sıra cümlelerdir. Bu bakımdan yenilik taşımazlar. Onda söz örgüsüyle aşırı oynayışlar yoktur. Bazan yüz elli kelimeyi bulan uzun cümleler kurar. Fakat bunlar sonda tek bir fiile bağlanan cümle unsurlarının zengin sıfatlandırmalarla genişletilmesinden doğmuştur. Hikâyemiz şöyle devam ediyor :

«Alt kamaraya inen merdivenlerde şimdilik kimseler yok. Biraz sonra bir veyahut iki kişi merdiveni yarıya kadar inip birinci mevkiin döşemesine ellerini dayıyarak, aşâğıya, konuk, keten bezlerin örtüldüğü kanapelere bakacaklar, tekrar yukarıya, sıcak yaz gününü bıçak hızıyla kesen vapurun rüzgârını tercihe gidecekler. Yahut da başka biri sakin ve sessiz, yorgun, âdeta mustarip gelecek; ayakkaplarını çıkaracak ve boylu boyunca bir tarafa uzanacak.

Rüzgâr ve denizin sathı, alt kamaranın içine me nekşe ışıklarıyla girer; beyaz tavanda bir vantilatör gölgesi halinde söniüp giderler.

Hikâyenin asıl kahramanı da alt kamaraya iner:

«Birdenbire alt kamaraya inen merdivende bir adam peyda oldu. Altmış yaşlarında vardı. Matruştu. Elinde birtakım paketler vardı. Fevkalâde yorgun gözüküyor; fakat yorgun gözükülenlerin o sarı ve mustarip çehresi kendisinde yoktu. —İşte bu cümle yanlıştır. Şivesizlik göstermektedir— Yorgun fakat mütebessim ve memnundu. Gözleri tavandaki deniz,

güneş ve deniz âlemi gölgelerinde düşünen adamın ta karşısına gelip oturdu. Derin bir of çekti. Fakat bu of, hayat yükünü kaldıramıyan insanların ofundan ziyade; bu sıcak yaz gününde İstanbul denilen bu harikulâde şehrin pis ve güzel sokaklarından ucuz şeyler arayıp da yorulmuş insanların sesi idi. Bir adalı yorgunluktan sesi!..»

İkisi arasında yorgunluktan, sıcaktan yakınmayla başlayan bir konuşma geçer. Sineklerin, karıncaların kaldırma gücünden söz ederler bir ara. Yaşlısı gencin nerede «ikamet buyurduğunu» sorar. Burgaz'da olduğunu öğrenince orası hakkındaki düşüncelerini, bilgilerini saymağa başlar. Genci uyku bastırır ve uyku ile uyanıklık arasında algılar ve çağrışımların birleşmesiyle hikâyenin bilincaltına, rüyalara uzanan harikulâde güzel bölümü başlar :

«Genci uyku bastırıyor. İhtiyar son memuriyetinden Çanakkale'ye, Çanakkale'den Ankara'ya atlı yordu. Bu arada tekaüt maaşını almak için bugün indiğini, öteberi almak için bütün çarşını gezdiğini söyledi. Genç adam zamanı hadiseleri, vakaları ve ihtiyarını gününü bir film ve rüya havasıyla dinlemekten ziyade seyre dalmıştı. Vapurun bir iskeleye yanaştığını tavandaki ışıkların bir sabun köpüğü çırtdısıyla söndüğünü ve alt kamaranın birden bire kararıp serinlediğini duymadı. İhtiyar, Allahasmarladık dedi, silindi gitti.

Yatan ve yalnız kalan adama oğlu Nurettini, kızı Kevseri, Çanakkale'deki siper muharebesini, madalyayı, Ankara'daki memuriyetini, Mahmutpaşayı ve damatlarını bırakmıştı. Yatan adam Kınahuda'da akşam güneşinin içinde yanan kuleli bir ev görüyordu. Yokusun altında ihtiyar adam gözükür gözükmez küçük çocuklar koşuyorlardı. Elindeki paketlerin birinin içinde çukulatalar vardı. Ötekinde bir siyah gözük, Nurettine hediye; gene aynı paketin içinde ne var bilin bakayım?

— A... Mayo... Ay ne güzel, ne cici şey bu.

Terliklerini giyiyor. Sarnıçtan su çekilmiştir. Ayaklarını yıkıyor. Boğazın ışıklarını gören pence-rede ihtiyar adam altmış beş senelik ömrünü altmış beş saniyeye indiren bir rüya içinde kendisini yemeğe çağırılmalarını bekliyor. Hediyeler unutulmuştur. Yalnızlık ve ihtiyarlık bir gemi hızıyla meçhul yola düzülmiştir.

— Efendi baba, efendi baba, diye sesleniyorlar, haydi yemeğe!

Efendi baba, açık pencereden uçup gitmiştir.

Hikâyenin sadece olaya dayandırıldığı 1940 lar-da böyle bir hikâye yazmak önemli bir şeydir. Sait Faik'in hikâyelerinde serim, düğüm, sonuçlu klâsik olaylara az raslanır. Onun konusu yalnızgezerin toplum içindeki sıkıntısı, tabiatın ve tabiattaki arılığı ruhlarında taşıyan varlıkların, kendi deyimiyle «Birtakım insanların, çocukların ve hayvanların uyardığı sevgilerdir. Acı bir duygululuk eğemenlik sürer onun hikâyelerinde. Nerde başlayıp nerde bittiği geliş güzel kestirilmiş gibi gelir okuyucuya. Dağınık, karmakarışık görünür yer yer. Fakat baştan sona aynı namuslu yazıcılık çabasının, aynı insan severliğin, aynı yakınışın, aynı inancın türküsünü dinletirler. Bir hikâyesinde «Biz artık yazının canına okuduk. Onu nelere âlet etmedik. İçimizin, beynimizin güzel, tashihli taraflarını söyleyemediğimiz, söy-

Jules ve Jim

(Cinsiyet ve Hayat)

Aşağıdaki yazıda, genç yönetici Truffaut'nun Yeni Dalga ve son filmi «Jules et Jim» hakkındaki düşüncelerini okuyacaksınız.

Yeni Dalga'cılar diye adlandırılan grup içinde film çevirmiş birçok kimse vardı. Ancak dördümüz beşimiz tutunabildik ama. Bu pek önemli değil. Önemli olan, Fransız film piyasasında gençlerin de pekâlâ işe yarayabileceği, film çevirmenin eski imzalara özgü bir şey olmadığı hususunun kabul edilmiş olması.

Film çevirmeye yeni başlayan gençler engeller, baskılarla karşılaşacak belki. Başka bir sanat kolunda resim, ya da edebiyat gibi isim yapmış olanlar için mesele yok tabii. İyi kötü bir film ortaya çıkarılmış olan genç filmcilerin, bu işe devam etmeleri bizi sevindirir.

Yalnızca özel eğitim okullarından gelen kişilere açık olmamalı filmciliğin kapıları. Yazar olsun, gazeteci olsun, eleştirmen ya da nobileyim ressam olsun, söylemeye değer bir sözü olan herkes film yapabilmeli. Yeni Dalga'dan önce, teknik kuram ve pratik eksikliğinden dolayı film çeviremeyeceğini düşünürdü birçokları; şimdiyse bu işi o kadar güç bulmuyorlar ve korkmadan film yapıyorlar.

Şu dört film başarı kazanınca, genç filmciler için birtakım avantajlar ortaya çıktı: Resnais'nin «Hiroshima Mon Amour»u, Chabrol'un «Les Cousins», Malle'in «Les

Amants»ı ve benim «Les Quatres Cent Coups - 400 Darbe». Fakat bu filmler öyle rasgele çevrildi. Resnais kısa filmleriyle tanınan bir sinemacıydı zaten. Japon - Fransız işbirliği sonucu çevrildi o film, hiçbir güçlük olmadı anlayacağınız. Malle'a gelince, «Ascenseur pour l'Echafaud» adlı filmi 1957'de Louis Delluc armağanını kazanmıştı biliyorsunuz, bu filmi yardımıyla işte «Les Amants»ı yapabilmesi için gerekli ekonomik ve artistik özgürlüğü elde etti. Chabrol «Les Beau Serge» çevirmişti; ilgililerden yardım görüp «Les Cousins»ı çevirdi bu kez. Ben, «Les Mistons» filmine karşılık, ödül olarak bir miktar para almışım; özel surette birkaç yerden daha aldığım paraları buna ekleyince, «400 Darbe»yi ortaya koymam güç olmadı.

Bazı kişiler, Malle'in son çalışmasına, ya da Resnais'nin «Marienbad»ına bakıp, Yeni Dalga'nın gerçeklikle olan ilintisini yitirip yitirmediğini soruyorlar. Gerçeğe verdiğiniz anlama bağlı bu. Yeni bir şey yaratmak ve eskiden yapılmış olanı tekrarlamamak bir gereksinimdir aslında. Olayları anlatım tarzını tekrarlamamak da tabii.

Sovyetleri ele alalım. Doğu sinemasını sonra: gerçekle sıkı bir ilintisi yoktur. Tek özelliği, toplumsal sinemaya yönelmiş olmasıdır.

Bunun gibi, İtalya'da da toplumsal sinemaya doğru bir atak yapıyor. Senaryoyu ele alışlarında, bir zamanların Amerikan gangster filmleriyle beliren «social cinema»ya doğru bir eğilim, bir özlem göze çarpıyor. Bu çeşit sinema çok arıktır. Filmcibaşı eleştirmenleri ve sinemacı geçinenleri hoşnut etmeye çalışır.

Böylesi filmlerde, senaryo yazıldı mı herşey olup bitmiş demektir. Ben daha başka türlü çalışırım. Hoşuma giden ve içinde beni dürtükleyen unsurların bulunduğu, tamamlanmamış bir senaryoyla başlarım işe. Bendeki *sorum* telini tıngırdatan karakterlerle. Bana kendisinden sözettiren bir temi filme almak isterim. Öyküdeki geçiş ve açıklama sahnelerini çıkartırım çalışırken. Film bitince bir bakarsınız ki, başlangıçta yapmağı tasarladığınız şeyden bütünüyle ayrılmışsınız. Filmin *çekilmesi* bir maceradır. Benim çalışmamla «social-toplumsal» film yapanların çalışması arasındakiki bellibaşlı ayırım budur işte.

Diğer ülkelerin «toplumsal sinema»sı pek birşey vermez bana. Sinema sanatına hıyanettir, kuramsal gösteriş hevesidir yapılan iş.

Amerikan sinemasına hayrandım önceleri, ama o da çizgiden ve gözümünden düştü son yıllarda. İtalyan filmlerine bayılırım. Yanlış anlaşılacak istemem bakın bu konuda. Tam anlamıyla gerçekse filmleri severim, «toplumsal film»dir karşıt olduğum - L'Oro di Roma gibi. Pasolini'nin «Accattone»sini, ya da Olmi'nin «Il Posto»sunu görmedim.

Seyircinin tepkisini de çok düşünürüm. Bir gösteridir sinema benim için. «Jules ve Jim»deki kişiler anti-social'dır belki. Onları yavaş yavaş seyirciye kabul ettirmeye, hatta sevdirmeye çalıştım olanca gücümle. İlkir, çok yalın bir şekilde, gülünç etkiler yardımıyla. Sonraları, kişilerin romantik açılımı, gelişimi gülünç etkileri solda sıfır bırakıyor.

«400 Darbe»de beni şaşırtan nokta, seyircinin, yetişkinlere karşı olan çocuğun tarafını tutacağını sezinlememiş olmamdı. Filmi yeniden çevirseydim, çocuğu biraz sevimsiz, ana babayı da daha sevimli göster-

lemeğe sıkıldığımız, utandığımız, hem temiz, hem de güzel olduklarına inandığımız şeyleri anlatmak için uydurduğumuz bu işaretleri artık kepaşe ettik. Yalan söylemek için, birbirini aldatmak için, kaleme

sarılanlarımız oldu. Bak gör ki, şu insanoğlunun elinde kala kala yine hep güzelleri kaldı.» diyordu. Sait Faik'teki kalanlar da onlar arasında yer alıyor işte...

gecesizlerin öldürümü

Anlamaz, duymaz acıyı gecesizler,
sürüyordur yakut taşların türküsül
çiçeklenmiş atlılar vardır kahvelerde
yorgun aşklar ve kavgalardan.
Bir el bir ele, kadehe değer dudak
geçilmez güvercinli avlulardan,
sorular, gözyaşları, öpüşler
koşar ayaklar kadının, ölümün ardından.
Yerinden oynatılan bir ev, bir domino taşı
susuk istasyonlar, çığlıklı limanlar
ki gürüldeyen bir hüznün çağlayanı.
Hüzünler, yaşlı ve güzel sesler,
duyulmayan hissettirisiyle gecenin etekleri,
kim çaldı hüznüleri? Ölsünler.

Siyah giysileriyle durur
delilikle metres, ölümle tanışık
sarışın bir kadındır vitrinlerde.
Kıpırdar yalnızlık ve kuğu ürker
parklarda, asfaltlarda gidip gelen
hiçlik ve her günkü kelimeler.
Martılardan yükselen şeffaf çığlıklar
örüyordur sonlu bir denizi,

ve ansızın karşınıza çıkacaktır kara.

İsteksiz bir durum, yıldız kayar
o hiç akla gelmedik ölümlerden.
Bellek ormanının yorgunu
dip menekşesi kurumuş duvar,
örtülen kapılar, ağlayan sarhoş
resimlikler ve paslı bronzlar,
ey ele geçirilmez zümrütlük.

Öpüşler, işte bir çığlık izlenimi
ışsız sokak, duran kamyon, ey gecesizler
yitirilmiş denizlerin kıpırtısı.
Ve bir kadındır delilikle metres
defterler dolusu yengeç kışkaçları
ve belki de hastanedir bu beyazlık
duyguymuş gibi ellerinden geçer.
Ne oyuncakları var, ne tahta haçları
ve çocuklardır resimliklerden gülümser,
üstü örtülmez, ısıtılmaz hastalık.
Bütün çocuklar öldü. Ölsünler.

Ahmet OKTAY

meğe çalışırdım.

«Jules ve Jim» işleniş bakımından biraz daha karışıktır, çünkü cinsiyet büyük bir rol oynuyor burada. Erkeklerden çok kadınları ilgilendiriyor.

Sinemada cinsiyet konusunu işlerken, seyircinin, cinsiyet motifleri düzeyine çıkar çıkmaz, çokluk 12 yaşındaki çocuklar gibi düşüneneğini aklından çıkarmamalıdır yönetici. Bunun için, bütün ustalığımızı kullanıp, filme sanki çocuklar için yapılmış süsünü vermek zorundayız. «Jules ve Jim»de diyalogun çok ilginç olduğu bir sahne vardı (bir yerde Catherine - Jeanne Moreau - üçüncü bir sevgili bulur ve bir süre için neden saffetli, temiz kalmaları gerektiğini Jim'e açıklar) seyircinin kahkahayı basıverme tehlikesiyle karşı karşıya olduğumu biliyordum. Helikopterden çıktım bu sahneyi, doğanın havadan geniş bir

görünümünü vermek için insanlardan yukarılara kaçtım. Sonuç iyiydi. Gülen falan olmadı seyircilerden.

Cinsiyet söz konusu oldu mu, seyircinin birçok bireylerden meydana geldiği unutulmamalıdır. «Lady Chatterley'in Sevgilisi» ni, ellilik birine alçak sesle okumanın, artistik bakımdan etkili olacağı sanmam. Bir gösteri ilginç olmağa yüz tutunca, seyirci kitlesinin içindeki birey, çevresinin, kendisine benzeyen bir sürtü yaratıkla dolu olduğunun farkına varır. Küçük bir çocuk gibidir. Bir bulvar gösterisidir istediği; kafası işlediği halde, 12 yaşında bir çocuk kesiliverir.

Film çevirmeğe başlamadan önce, bir eleştirici olmanın avantajlarından biri de, filmler hakkında yaza yaza edinilen deneylerin, yeni başlayanın stüdyoda yanılığlara düşmesini önlemesidir.

dost

İdare yeri : Rüzgârlı S. Ove

Han. Da. 4 - ANKARA

Tel : 11 98 29

Abonesi :

Yıllık 18 TL. — 6 Aylık 10 TL.
Dış ülkeler için bir mislidir.
Öğretmen ve öğrencilere % 20
İndirme yapılır.

İlan şartları : Santimi 12 lira
Arka kapak 2 renkli 1.500 TL
» » 1 » 1.250 TL.
İç » 1 » 1.000 TL.
Sürekli olarak 6 sayı verenlere
% 10, 12 sayı verenlere % 20
% 20 indirim yapılır.

Basıldığı yer :

Kardeş Matbaası — Ankara

GEÇEN AYIN İÇİNDEN

BÜYÜK AŞKLAR — Bir gazetede, bizim adını yeni yeni işittiğimiz —ister istemez öğrendiğimiz— genç bir film artistimizin aşkları tefrika ediliyor. Artist pek genç yaşında bunca aşk macerası geçirmiş olduğuna göre bu maceraların böyle taksitle yayınlanması uygundur. Beş yıl sonra da, beş yıl içinde biriken aşkların tefrikasına geçilebileceğini sanıyoruz. Eh.. Sinemamızda böyle bir jön prömiye, onu seyredenken ağızları açık kalan binlerce akıllı kız bulduktan sonra gazeteler de tefrikasız kalmaz...

YAŞAYAN ÖLÜLER, ÖLÜ CANLILAR — Tabii Senatörlerden Fikret Kuytak'ın ölümü üzerine, her şeyden önce bir fikir organı olması gerekli «gazeteler»in nasıl davranmaları gerektiğini düşündürecek bir olayla karşılaşıldı. Her halde 27 Mayıs'ta kuyruğu acımış birisi, cenaze törenine yakın günlerde, örtüler altına saklanmış yazılarla ihtilâlcinin ölüsüne saygısızlık etti. Bu da yetmedi : «Filânca öldü. Allah taksiratını affetsin!» diye başlıklar attı. İnsan bu yazıları okurken içinin nasıl burkulduğunu, sonra nasıl bulandığını duymamazlık edemezdi. Üstelik, bu gazetenin mälâyani bir de felsefesi vardı : «Allah var... Yanına komaz... Allah...»

Gazetelerini, «Allah» adı ile aldatılmış bilgisiz kalabalıklara okutmanın kolayını bulmuş kimselerin «Allah» feryatları da bir başka âlem!.. Allah'ın adını bu derece sömürenlerin Tanrı ile alış-verişleri (!) meydandadır.

SANATÇININ ŞEREFİ — Bir ressam bayan, yabancı ülkelerde yaptığı öğrenime uygun bir görev bulamadığı için Anıt - Kabir'de kendini öldürmeye kalktı. Atatürk'ün Anıt - Kabri yüksek dileklerin kapısı olabilir, ama bu çeşit ağlama duvarı ödevi göremez. Bu zaten ayrı bir sorun... Sanatçının o andaki üzüntüsüne verelim ve geçelim...

Arkasından, belli gazetelerden birisi bu olayı alabildiğine sömürdü. Günlerce genç sanatçı için tefrikalar düzdü.

Bu olayda genç sanatçı gafil avlanmıştı. Üzül-

dük. Bir daha böyle kendilerine sömürülecek konu arayan çeşitten gazetecilerin eline ve diline düşmesini dileriz. Ayrıca, sanatçının kendi şerefini kendisinin koruması gerektiği anları da dikkate almasını isteriz. Bir sanatçının bir demagogun eline düşmesine gönlümüz razı değildir. Sanatçıyı pek çok değerlerden ve değerlilerden üstün tutarız. Bir demagogla aynı düzeyde bulunmasına yanarız.

GÜLÜNÇ GERÇEKLER! — Gülünç olduğu kesin. Gerçek olmalarına gelince; bizim görüşümüz açısından gerçek de...

Bir parti genel sekreteri çıkıyor: «Millet ekmek ve su değil, af istiyor, af!» diye bağıyor. Lider yokluğunda imal edilmiş bir parti lideri, bilmem nerede partiler tarafından: «Bizi kurtar!» diye bağırsılarak karşılanıyor. Aynı parti lideri, milletin açlıktan, evsizlikten, okulsuzluktan kırıldığı bir ortamda, nüfus kontrolünden söz açıldığını duydu ya, bunu da Louis'ler hesabında olduğu gibi, karıştırarak kendi açısından yorumlamaya çalışıyor: «Memlekete nüfus lâzım. Ben doğumun kontrolü aleyhindeyim!»

Eskiden orta oyunu, imparatorluğun karmakarışık etnolojisine dayanılarak kurulurdu. Şimdi de bir orta—oyunu karışıklığı içinde partililik oynanıyor. Gerçek diye birtakım gülünçlükleri ortaya döken adamlar omuzlarda taşıyor.

Vay benim umutsuzluklar içinde çırpınan ülkem!.. Vay benim demagoglara muhtaç kalmış milletim!.. Ve, vay benim, hiçbir ilâçla gürleşemiyen köse sakalım!..

ONDÖRT İHTİLÂLCİ — Dağıldılar. Bu dağılışa, daha doğrusu ikiye bölünüşle sorun açıklığa kavuştu. Anlaşıldı ki, 14 kişiden bir ikisi, önder belledikleri bir eski albayın ardından gitmeye isteklidirler (Aslında dört kişi olacak. Ama, ikisi siyasetle uğraşmayacaklarını direnerek belirtiyorlar. Geriye önderin arkasına takılacak iki kişi kalıyor). Böylece, 27 Mayıs sabahının tadını kaçıran ünlü bir kişinin çevresinde halkalanan karanlık açılmış oluyor. Devrilen iktidar taraflarının kurduğu bir partiye lider aday olarak bu ünlü kişi gösteriliyor şimdi. Ne garip «teselli»!.. Yıkıldığı idarenin kalıntıları toplayarak aynı idareyi başka bir adla sürdürmek isteyen bir ihtilâlcî!.. Her halde, tarihler bu garip ihtilâlciden çokça söz açacaklardır. Asıl sorun; 27 Mayıs'ın hemen arkasından, bu adı ihtilâlciler arasında duyan ve yüzlerini buruşturarak uzun bir süre kuşku içinde yaşayan 27 Mayısçı aydınların, korktuklarında aldanmış olduklarını anlamalarıdır.

KÜFÜRBAZIN SOYADI — Vâizin biri Cumhurbaşkanımız için «dinsiz» demiş. Kendisini yakaladıklarında: «Eksik anlatmışlar. Ben Başbakanı da dinsiz dedim!» diye eklemiş.

Bu dindar görünen küfürbazın soyadı da çok ilginç : «Sözatan»...

ANAYASA ÜSTÜ KUVVETLER — Bir gazetede okuduk: Oktay Rifat yurt dışına çıkmak için pasaport alamamış. Gazete, Anayasa nerede kaldı demeye getiriyor. Oysa, Türkiye'de her zaman Anayasa'nın üstünde kuvvetler bulunmuştur. Oktay Rifat'a kim pasaport verdirme istemez? Elbette, Mahmut Makal'a engel olmak isteyenler... Ordinaryüs Hukuk Profesörlerinin Anayasa'yı okumamış oldukları anlaşılan bir ülkede o Anayasa'ya bir pasaport memuru uyar mı?...
(27. Sayfada)

Benim üç balığım

(Şimdi, kırmızı üzerine beyaz benekli bir glysinin çağrıştırmındayım ben. Kırmızı üzerine beyaz benekli basmadan. Mayıs teri kokan.)

**

Doğru oraya koştum. Suyun en dar yeri idi. Dereye en çok benzeyen yeri. Arkamda biri daha koşuyordu benim gibi oraya doğru: Kiki. Kiki'nin arkasında biri daha: Birsen.

Suyun en kıyasında soluk soluğa durdum. Sevinçliydim. Alabildiğine, uzun uzun seyredecektim çünkü suyu.

Su, çamurlu gibiydi; donuk, kirli yeşil. Bir kıyasını tünel gibi örgeleyen koruluk da, sazlar da, kurbağalar da donuk, kirli yeşil. Gıysimin eteklerini toplayıp çömeldim. Çok terliydim. Gıysimin etekleri bile nemli, yapış yapıştı.

Suların o doyumsuz seyrine he-

nüz dalmıştım, ne olduğumu anlamadan, aşağıdan, dereden doğru gelen okların, soğuk, keskin su oklarınının akımına uğradım. Sonra bir «cumpp!» sesi oldu. Hayır, «cumpp!» sesi daha önce oldu, ne var ki, ben daha sonra duydum onu. Keskin, soğuk, en çok da anlamsız iğne uçlarıyla sessizliğimi delik deşik eden su oklarından daha sonra. En son duyduğum, Birsen'in sesiydi: yani en baştaki; şakacı, umursuz, apaydın bir bağırta, ayartı: «Haydi Kiki! Kiki haydi atla!»

Oklar eriyip her yanımdan, suratımdan, saçlarımdan, kollarımdan, bacaklarımdan süzülmeğe üzereleken, birden korkunç bir gerilimle dikleşip, dümdüz, sipsivri oldular yeniden. Doğruca tenime saplandılar. Bir süre, oturduğum yerden - akımlarına uğrayıp da suyun hemen kıyasında geriye devriliş, şaşkın, ıpslak çöktüğüm yerden -, tenimin altında ağır ağır yürüyüşlerini dinledim. Oraya, sinirlerime ulaşınca hep birlikte durdular. Birikmiş, olanca güçleriyle hep birlikte dayandılar.

Doğrudum.

Suya arkası dönük duruyordu. Üzerine atılacağı anlaşıncaya, ayaklarını altındaki kaygan otlara çivilemeye kalkıştı boş yere. Eteklerine yapıştı. Tam o anda saçımdaya - hem de kâhkülümünden; her gece yatmadan önce bigudiye sardığım, alnımın sağ üst yanındaki o tutamdan -süzülen iri bir damla gelip gözlüğümün sağ camının tam ortasında durdu. Ve, sinirlerim tam o anda delindiler. «Cızzz!» dediler.

«Deli misin?» diye bağırıldı. «Beni dereye itersen boğulurum, bilmiş ol bunu!»

Sesi çok cırlak çıkıyor olmalıydı, ama ben anca işitebiliyordum arkasından ve buğulu ortasından camın.

Bacaklarımdan birini yakaladım,

«Yok canım,» dedim, büktüm, «Birşeycik olmazsın,» dedim kesik kesik.

«Yüzersin sen de Kiki gibi...» ve geriye doğru ittirmeye başladım.

«Yüzme bilmediğimi biliyorsun! Şakaysa bu yaptığın yeter, oldu artık! Hem ben atla demesem de atlayacaktı o nasılsa, her köpek suyu görünce dayanamaz, atlar!»

«Ama sen tam benim önüme atlattın,» dedim soluyarak. Güçlüğü, dayanıklılığı, şu ölüm kalmında bile sürdürebildiği cırlak tasasızlığı iyice çileden çıkarıyordu beni. Ne sanıyordu yani? Suya itersem elbette boğulup gidecekti. Suda ölüm vardı. Şaka değil.

«Sesimizi duyacaklar... sana diyorum, bırak, yeter artık! Ne ayıp, düşün, koskoca kızlar... duyacaklar sesimizi tâ... ordan! Çardağtan! Çocuklar gibi didiştığımızı hâlâ!»

Terden, gözlüğümün sol camı da buğulanmıştı. Kötü gibiydim.

Onu bıraktım.

Onu, gözlüğümü sülebilmek için bıraktım.

Hiç ummuyordu. Kaçacağına, olduğu yerde kaldı, bana bakmaya başladı şaşkın şaşkın.

Eteğimin kuruca bir yerini bulup, gözlüğümü iyicene, tekrar tekrar sildim. Sonra yeniden taktım, dikkatle ona, onun tam karşıdaki suratına baktım :

Tanrım, anlayışsızlığın simgesi idi sanki! Onu, öylece karşımda durup dururken, su'dan değil, öldürücü, gerçek oklarla delik deşik edebiliyordum. Beni en iyi onun anlaması gerekmez miydi? Ya da hiç olmazsa bir parçacık olsun duygularına ortak olması? Gerekmez miydi ama bu? NE GEZER. Farley Granger'i bile tanıyamıyordu daha! Hele «o ses» i nasıl da kendinden geçmeden dinleyebilmişti! Oysaki, o gece bizde kalacağı için, içim içime sığmamıştı benim. O gece Cumartesi gecesiydi çünkü ve çünkü Cumartesi geceleri saat tam sekiz buçuk dedi miydi, babam kendiliğinden kalkar, koltuğunu yarım saatliğine bana verirdi. Koltuğunu radyoya en yakın oturulacak yer olduğu için bana verirdi babam. Evet, o gece için içime sığmamıştı baştan. Koltuk, tam saatinde boşalır boşalmaz onu oturtmuştum ora-

ya kendim yerine. Onun, «ben» olmasını istemiştım «o ses» i dinlerken nedense. Yanında, ayakta, radyoya abanmış, sezdirmeden onu kollamış, kendimi seyretmeye hazır lamıştım onda. Spiker, «şimdi Hafif Batı müziği Dinleyici İstekleri» dediğinde, ayaklarımı yerden kesmiş, radyonun içine girmek üzereydım. Bir çift gözcümü de usulca, gizlice yerleştirmiştim yerlerine spiker kuşağına «o ses» in adını. O geceki şarkısı : «Answer Me» idi. Radyonun içi. o titreşim, gergin bezin ardı ne garip, anlatımı ne olanaksız yerdi! Belirsiz süresiz, yerçekimsiz! «O ses» güçlü, karşı konmaz bir dalgaydı sanki ve işte gene ayaklarımı yerden kesmiş, varlığını çevremden koparmış, kavradığı gibi adsız bir adaya vurmuştu beni. Adanın bir adı olmalıydı. Bu adı bilmiyordum. Öğrendi bana; ben, yalnızca birini bulmak istiyordum o ada. Kıyılarına benim gibi vurulup, kalakalmış birini... İşte bunun için o gece gergin. titreşim bezin ardında, radyonun ışıklı iki mazgalına her bir gözcümü yerleştirmiş, gözetlettirmiştim koltuktakini. Adanın ılık, baygın, yapayalnız yollarında BERABERCE DOLAŞMAK İÇİN! BERABERCE İÇ GEÇİRİP, «AH» ÇEKMEK İÇİN! Ve sanmıştım ki bu biri, o olabilirdi ancak, odadakilerden başka hiçbiri değil. Oysaki yanlışmışım. Gözcülerim, bir şarkı boyu, boşuna gözleyip durmuşlardı koltuğunu kıyıdan. Adamdan millerce açıktaydı, nasıl vursundu kıyılarıma böyleyken? De nizi durgun, koltuğu kıpırtısızken? Nitekim, o da öylece oturmuştu üstünde koltuğunun. Öylece kıpırtısız ve durgun. Tıpkı, odanın öbür ucunda bir başka koltuğa ilişmiş, tekrar yerine kavuşmayı dört gözle bekleyen babam gibi. Odadakilerden herhangi biri gibi. Herhangi bir büyük gibi. Çağaran ada'nın güzelliklerine öylece sağır, ilgisiz, duy gusuz.

Evet, şu karşımdaki surat, şu tam karşımdaki o, bir gece Nat King Cole'ü kılı bile kıpırdamadan dinleyebilmiş!

Kiki sudan çıkmış yanımıza geliyordu. Önemli, başarılı bir iş görmüş de, bu başarısını sözde küçüm siyormuş gibi ağırbaşlı, uslu uslu, yan yan yürüyordu.

«Haydi gidelim,» dedim. «Tepeye.»

Hemen, benden önce yolladı koşuyla.

Ben de bir kere daha çömeldim

derenin kıyısında. Baktım, baktım, baktım... Su da ne çok şey vardı! Bilinemeyen, incelenemeyen, elle nemeyen, adı bile konmamış, olmamış, bulunmamış, hâttâ doğmamış şeyler! Bu görünümüne akılları sıra saklanmışlar. Bu durgun, bulanık suya değil yalnız; suyun evreninde, çevresinde var olan her şeye: kurbaçalara, onların suyla bir örnek renklerine, seslerine, benekleri kaydaşan bir tortu gibi yüzeyde ağır tekdüzen inip kalkan, çalkanan sivrisineklere, vızıltılarına, otlara, saz lara, karanlık, gölgeli, sık bitkilerin aralarına da saklanmışlar. Sanki orda dursam dursam, baksam baksam, elime bir çubuk alıp suları, o yoğunluğu karıştırırsam karıştırırsam, bulacağım onları!... Ya da kimbilir, saklanmış bir büyük, bir soyut tekil'i.

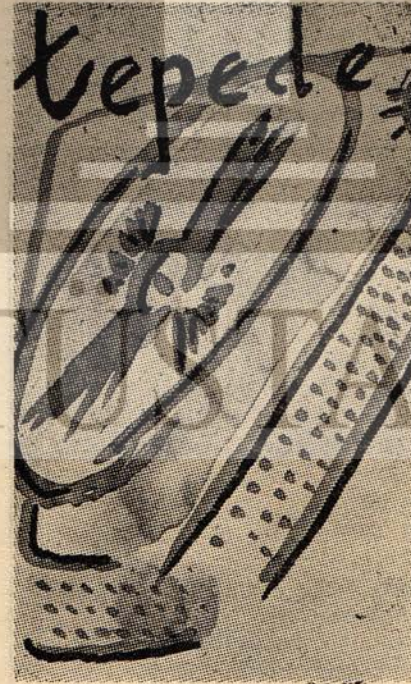
«Heyyy... Daha hâlâ ne arayıp duruyorsun o suda?»

Yine o. Tepeye yollanan sesi. Acaba demin ittirseydim sahidenden boğulup gidecek miydi?

Sahiden var mıydı suda ölüm?

Ölüm sahiden var mıydı?

Ölüm?

«Bugün benim yaş günüm.» dedi Birsen.

«Desene,» dedim, «bu gezi biraz da senin için demek?»

«Yooo, haberleri bile yok onların.» dedi. «Çardaktakilerin.»

«Benimkilerin de olmaz,» dedim, içimi geçirdim, ekledim: «Ama olanları var. Hem de pek çok var

böyleleri sınıftakilerin.»

«Var, birkaçının çağrısına gidip ben de görmüştüm.»

«Giderken hediye götürmek pek hoş değil, değil mi?» dedim.

«Hoş değil de ne demek. insanı öldürüyor» dedi.

«Haklısın, insanın içi gidiyor.» «İnsan boşboşuna, kaşılıksız çünkü veriyor.»

«Bizim verdiklerimiz, ötekilerden aldıklarının yanında bir hiç kalır gene de.» dedim.

«Amcalarından, dayılarından.» «Teyzelerinden, halalarından.»

«Analarından, babalarından aldıklarının yanında hele ne gülünç kalır.»

«Yaaa, ne gülünç kalmıştır kimbilir o, o şey... o pikap... bir paket çukulatanın yanında benim getirdiğim.»

«Pikap mı?»

«Pikap, pikap, oh düşün! Amerika'dan mı nerden getirtilmiş sırf onun yaş günü için!»

«Kimin yaş günü için, kimin?»

«Bizim sınıftaki...»

«Kimin?»

«Sabriye'nin.»

«Şişko Sabriye'nin?»

«Şişko Sabriye'nin.»

«Halasının mı hediyesiymiş?»

«Hayır, babasının.»

«Bana kalırsa,» dedi Birsen; üzerinde oturduğumuz otlara yüzükovun uzandı, sonra da tümcesini tamamladı: «... Sabriye, senin çukulataya babasının hediyesinden daha çok sevinmiştir.»

«Pikap yepyenyidi, hiç kullanılmamıştı, markası pırıl pırıldı.» dedim. Birsen'in yanına sırtüstü uzanıp, gözlerimi gökyüzüne diktim.

Gökyüzünde kimsecikler yoktu. «Ne diyorum ben sana, Sabriye, senin çukulaya çok daha fazla sevinmiştir.» dedi kapandığı otlara yeryüzünden.

Ne iyi! Gökyüzünde kimsecikler yoktu! Ne Birsen, ne bulut, ne kuş, ne insanlar, ne görünüm! Gitgide mavî'yi de yitiriyordu gözlerim. Gitgide...

«Çünkü onu yemiştir.»

... mavi yitince birdenbire korktum. Birsen'i bulmak istedim hemen; yeryüzünü dürttüm:

«Dön,» dedim. «Benim gibi sırtüstü dön, bak, ne görüyorsun?»

İsteksizce döndü gökyüzüne yeryüzünden,

«Hiçbir şey.» dedi.

«Ama hiç, hiçbir şey.» dedim. Ölmüşüz ya da daha doğmamışız gibi. Böylesi hiçbir şey. Rengi ol-

mayan, birşey bile olmayan birşey. Boşluk. Hayır, boşluk bile değil.»

Yüreğimde, o sevimsiz yabancı-
nın ağırlığını duyuyordum yine. O
yeni tanışıklığı. Ağırlığı, usulcacık
çimenlere kaydırıp hafiflemek iste-
ğiyle yeryüzüne yan döndüm. «İn-
sanı korkutuyor,» dedim, «bu. Bu-
nu düşünmek.» dedim.

«Neyi?» diye sordu Birsen.

«Ölümü.» dedim.

«Sahi, ben de düşünüyorum ö-
lümü.» dedi.

«Sahi mi?» dedim. — Ortalık,
ah, ne iyi idi! —

«Birşey çıkmıyor ama,» dedi,
«düşünmekten.»

«Çıkmıyor,» dedim. «Oynatacak
gibi oluyorum çıkmayınca da. Sen
de oluyor musun oynatacak gibi?»

«Oluyorum.» dedi.

— Ağırlığın biraz da olsa bölün-
düğünü, çimenlere kaydığını dıya-
bilmek, oh, ne iyi idi. —

«Eskiden olmazdık ama.» de-
dim. «Öyle değil mi?»

Eski'den dediğim, hangi şimdi-
nin öncesi idi? Ya da şimdi, hangi
eskinin? İşte Selma Emiroğlu «Ka-
ra Kedi Çetesi»ni toparlamış, almış
başını gidiyordu benden çok uzak-
lara sessiz sessiz. Hırsızlar gibi
gizlice kaçıp gidiyorlardı benden.
Ben mi, yoksa ben mi kaçıyordum
onlardan? Onları öylece, «Oya'nın
Hikâyesi», «Mercan Balığının Serü-

venleri» ile başbaşa bırakıp? Uçsuz
bucaksız denizler ülkesinde, ben
de tıpkı yurdunu yitirmiş Mercan-
cık gibi ürkek, tedirgin; süngerle-
rin, yosunların aralarından süzü-
lüp, bitmez tükenmez deniz sokak-
larından geçiyordum; türlü deniz
evlerine, deniz dükkânlarına girip
hele o «elektrik saçan Torpil balı-
ğının» yanından geçerken korku-
dan ölüyordum; sonra ansızın, su-
ların yumuşak, yemyeşil, ıssız, gün
ışığı vurmuş bir kesiminde bulu-
yordum kendimi; yepyeni, yabansı
bir coşkuyla, bu coşkuya karşı ko-
yamazlıkla yol alıyordum bu kay-
gan, ayartan yolda; işte karşıdan
anne Engel, baba Engel, Engel kar-
deşler geçiyorlardı; işte at yerine
balık koşulu kocaman deniz kabu-
ğundan arabası ile «Mercan mahal-
lesi»ni aramaya çıkan iyi kalpli
Bay Neptün, işte kayaların arasın-
daki bakkal dükkânında deniz mina-
resinden piposunu tüttürerek keyif-
le ilk müşterisini bekleyen Bay Fı-
fış, işte Bayan Şıvıldak, işte Bayan
Şıvıldak'ın gülyüzlü arkadaşı Ba-
yan Pırpır ve küçük Cıvıldak... U-
zaktan uzağa unutsuzca el ediyor-
dum onlara, aralarından hırsızlama
sıyrılıp göçüyordum... Doğan Kar-
deş'ten bucak bucak, ister istemez,
dört nala kaçıyordum. Doğan Kar-
deş'ten utanıyordum. Doğan Kar-
deş okuyanları kıskanıyordum. Do-

ğan Kardeş'i gizli kapaklı okuyor-
dum. Hayır, Doğan Kardeş okumu-
yordum. Çünkü, Doğan Kardeş
ARTIK okuyamazdım! Peki ama
nereye doğru yol alıyordum böyle
ben? Bir ada'ya, o ada'ya doğru
mu? Ya peki kimdim ben? Nat
King Cole kindi? Şimdi oluvermiş,
doğuvermiş, çıkagelmiş biri'leri mi?

Birsen uzandığı yerden bana
döndü :

«Eskiden sek sek oynamaktan
başka ne bilirdik ki,» dedi, «ölümü
düşünelim?»

«Hele bak geçen gün bana ne
oldu!» dedim. — Bunu çoktandır
birine söylemek istiyordum. —
«Saçma, önemsiz birşey dersin sen
belki ama olsun, bak dinle: Geçen
akşamdı,» dedim, «yemekten son-
raydı, mutfakta anneme yardım e-
diyordum... İşte o sırada, bardak-
ları kurulayıp yerlerine yerleştirir-
ken, yâni durup dururken, içime
korkunç bir sıkıntı geldi. Dayanı-
maz bir ağırlık. Yok olmak istedim
birdenbire. Ortadan silinivermek,
sır olmak. Doğmamış gibi olmak
ya da nasıl anlatayım sana, kendimi
olmamak.»

«Ya da kendinden kurtulmak.»
dedi. Birsen.

«Evet, evet,» dedim, «iyi bildin;
kendimden kurtulmak.»

«Bundan kolay ne var?» dedi,
gözümün içine imalı bakarak.

«Ölmek, değil mi?» dedim. «Be-
nim de aklıma ilkin bu geldi senin
gibi: Ölmek. Ama işte asıl ondan
sonra korktum, çok korktum! Ağır-
lığın altında ezilir gibi oldum. Sa-
na söylemek istediğim de buydu iş-
te, bu soru, düşün: Öldükten son-
ra kendinden kurtulacağımı baka-
lim nasıl sağlamlayabilir misin?»

Birsen sırtüstü döndü, dirsekle-
rini kıvrıp göğe bakarak gerinme-
ye başladı; gerinirken de:

«Ona bakarsan, ben öleceğimi
bile sanmıyorum.» dedi.

«Ben de öyle, ona bakarsan,»
dedim. «Hem ben ölmeyecek ola-
nın, yeryüzünde bir ben olacağını
sanıyorum üstelik.»

Birsen tekrar bana döndü; ba-
şını az daha bana yaklaştırdı, yana-
ğını eline dayayıp, kocaman gözle-
rini çekine çekine gözlerime dikti.
— Gıysından yüzüne, şanki hafif
bir kızallık yansımıştı. —

«Ben de birşey söylemek isti-
yordum sana.» dedi, ergin, ağırbaş-
lı bir deyişle.

Yüzüme, onun şu anda benim

bozgunda

— Ö. İnce'ye —

Yorgunuz, ünler, alıştırmadı bizi savaşlara.
soy buyruklarının o sessiz dirilişi
yürürler sevmelerin izlenen alanına.
bozgunlar-tükenişin daralan çemberleri.

suları, ölgün çiçekleri saklayıp savaş sonlarına
kösnünün ya da korku, eş, ılık sesleniş
bozgun dönüşleri bekliyen kadınlar, kapılarda
adamlar-şimdi onların alışkın çemberleri.

kimbilir hangi soyun korkusunu azaltan
batımsız gözlerinin sevişme uğrağında
sular-ağıttır çoğalışa, sızan taş yapılardan.

bir ağılayış büyürse sözlenlerin sonunda
o yenik ülkelerdir göğüslere takılan.
yorgunuz, ünler alıştırmadı bizi savaşlara

Turgay GÖNENÇ

N. Z.

Her öpüş bir nokta her gece korkak artık
Dön geri
Sallanan sarhoşlara bak ki üzülür sevmekte
Esmer akşamlarında senin.
Elleri üşümüşse yazı yorgunluğu sarmıştır
Eski kaleler bakardı penceresinden
Bir uzak dağ yolunda koşan kedi
O senin ağlamandır işitmezsin kırlarda
Yarı aydınlığındır akşamlara takılmıs
Çünkü kanar aşk
Eski madenlerde işlenmiş sessiz çağ
Aldatır uzak kışlar bizi
Aşkın kavakları sallanır eskir de bir taraftan
Nerden gelmiş şimdi bu
Horasandan bir kedi

Attıla BÜYÜKTUNÇAY

yüzümde bulmak istediği gibi, onun şu andaki kendi yüzü gibi ergin, ağır, anlayışlı bir anlam verdim; bu maske benim de işime geldi, içimde beklemeye başlamış olan küçücük sevinci örtbas etti.

«Şey,» dedi, «bilirsin, hani şey... her filmde olur o şey...»

Yüzü giysimle bir örnekti şimdi; öylesine artmıştı yansıma. Hani nerdeyse beyaz beyaz benekler de beliriverecekti yanaklarında.

«Her filmde olur o şey... oğlanla kız arasında.»

«Ya, her filmde,» dedim.

Bilinçsiz, ivedi bir devinimle elini uzattı, topraktan, tam ikimizin başları arasına gelen yerden bir tutam ot kopardı; otlar kısa bir süre parmaklarında şaşkın, kalakaldılar, sonra ağır ağır aşağıya, toprağa, koparıldıkları yerlere kaymağa başladılar... sorabildi:

«Hiç,» dedi, «sen?»

«Hiç,» dedim, «ben. Sen?»

«Hiç,» dedi, «ben de.» Ardından,

ne vakittir tuttuğu soluğunu, kimbilir ne vakittir gizlediği tümceyi birlikte bırakıverdi: «Ama olmalı çok yakında,» diye ekledi.

Uzunca bir süre sustuktan sonra ona sordum :

«Öndört mü doluyor bugün senin?»

«Öndört.»

«Ben, iki ay önce doldurdum.» Kocaman gözlerin içinde kırmızı tizerine beyaz benekli giysim-

le kendimi görüyordum: Giysim karpuz kolluydu. Kollarımsa çöp gibi. Birsen'in gözlerinin içinde ne kadar biçimsiz duruyordum.

«Artık giyislerimi karpuz kolları diktirmeyeceğim.» dedim, kendi kendime söylenir gibi.

«Ben de,» dedi Birsen. «Diktir-seler bile giymeyeceğim.» Aşağıya doğru kulak kabarttı, «Kiki havlayıp duruyor,» dedi, «duyuyor musun? Yanlarına, çardağa çağırıyor bizi.»

«İçki içiyorlar,» dedim, «onlar. İçki kokusundan tiksiniyorum.»

«Hem de içkilerin en bayağısını içiyorlar.»

«En kötü kokanını.»

«En kötülük yapanını.»

«En çok, en durmadan yudumlayan da baban.»

«Babam.»

«Öndört seneyle, kendisi arasında bir ilişki kurmadan.»

«Kurmaya bile kalkışmadan.»

«Düşünmeye bile.»

Sustuk. İkimiz de çimenlere serili, ikimiz de mutsuzduk. «Biz de bugün hiç çardağa uğramayalım» dedim. «Ya derede olalım, ya da burada, tepede... Pikabının markası neydi Sabriye'nin, söylesene?»

«Markası neydi bilmiyorum,» dedim. «Yalnız, pırıl pırıldı, usumda yalnızca bu pıriltı markalanıp kaldı.»

«O pikap keşki bizim olaydı» dedi.

Uzanıp, bir tutam çimen de ben yoldum.

«İyi ki yok,» dedim, dişlerimi sikarak. «İyi ki yok.»

«Neden?» dedi, «neden yok?»

«Çünkü o olunca, daha da c-lumsuz birşey isteyeceğim.»

«Anladım, plâk, yüzlerce plâk senin isteyeceğin.»

«Evet onlar da; ama onlardan önce, onları dinleyebilmem için gerekli birşey... Büyük, hiç olmayacak birşey.»

«Ne kadar büyük?»

«Büyük değil, küçük. Çok küçük: Pikabın ve kulaklarımın sığabileceği kadar bir oda.»

«Yalnızca sana ait bir oda.»

«Hayır, yalnızca kulaklarıma ve pikaba ait; çünkü ben nasıl olsa orda olmayacağım.»

Birsen içini çekti :

«Ah, keşki olsaydı böyle bir odamız,» dedi, «her çıkan yeni plâğı alır dinlerdik!»

«Ben her yeni çıkanı değil,» dedim, «yalnızca Nat King Cole'un plâklarını alır dinlerdim!»

Doğrudu, «İnmeyecek miyiz aşağıya,» dedi, «daha hâlâ havlıyor Kiki?»

«N'olursun, uğramayalım oraya, çardağa.» dedim.

«Ama dolmalar orada, çardakta.» dedi. «O sevdiğin dolmalar, Büyük Hala'nın sardığı...»

«Zeytinyağlı.»

Bahıkların üçünü de Büyük Hala yakaladı. — Büyük Hala, tam

yetmiş yaşındaydı. —

Derenin en geniş yeri idi. Göle, sığ bir denize benzeyen yeri. Güneşli. Gölgesiz. Büyük Hala onları uzun saplı bir yemek kepçesiyle teker teker yakaladı. Bu, belki de zeytinyağlı dolmaları pişirip kotarıırken de kullanmış olduğu kepçeydi.

Büyük Hala da, ben de, balıkları küçük bir kavanoza boca ederken hiç kötülük düşünmedik. Su, o kadar duruydu çünkü. Dibine kadar güneş vuruyordu. Güneş de, dipte ne var ne yoksa gösteriyordu: Renk renk küçük çakıltaşlarını ve oynayan, aklaşan parmaklarını ayaklarımızın. Başka? Hiçbir şey.

Oysaki, Büyük Hala da, ben de, ölüm'ü düşünürdük. Hele Büyük Hala durmadan düşünürdü. — Öyle ki, ben bile ölüm'le Büyük Hala'yı hep birlikte düşünmüşümdür. — Onun elinde kalan günlerinin tümü güneşsiz, böyle güneşlileri ise kırk yılda birdi.

Eve gidince kavanozu konuk odasına koyacağımı söyledim Kiki'ye, Birsen'e ve Büyük Hala'ya.

«Bizim konuk odasının duvarları çepeçevre yeşil, biliyorsunuz.» dedim.» «Güneşli su renginde.»

Böyle de olsa, madem ki ölüm'ü düşünüyorduk, bilmeliydik ettiğimiz kötülüğü de Büyük Hala'yla ikimiz.

Kavanozu eve döner dönmez konuk odasına koydum onlara dediğim gibi.

Güneş, henüz batmamıştı. Perdeleri ardına kadar açarak güneşi içeriye, odaya aldım. Böylece duvarları — yeşil renkli duvarları — dipten tavana kadar güneşle doldurmuş oldum. Ondan sonra balıklar öylesine rahatladılar, aldandılar ki, burunlarını kavanoza çarpmaya başladılar odanın «duru, yeşil, güneşli» sularında dolaşmak, eşyaların aralarına dalıp oynamak için üçü birden. Ama gene de yarın ne yapıp yapıp kavanozlarını değiştirmeliydim. Onlara büyücek, somut bir acun edinmeliydim.

Bu kararlar, kavanozu odanın en güneşli yerine yerleştirip dışarı çıktım. Doğruca musluğa yürüdüm.

Muslukta ister istemez aynaya takıldı gözüm. O vakit, kendimden geçip kala kaldım. Evet, besbelli uzun bir süre orada öylece kaldım. Gözlerimi yüzümden ayıramadım. Kendimi hiç ama hiç tanyamadım. Güneşle boyanmıştı burnum, alnım, kollarım ve yanaklarım. Bu kızılıkla ne kadar güzel duruyordum. Sivilcelerimi bile arayıp bulamıyordum. Demek ki karpuz kollu bir giysiyle çirkin olamıyordum.

Neden sonra - çok yazık ki olan

olup bittikten sonra - gözlerimi ay-nadan alabilince, musluğu açtım. Bir Mayıs gününün tozunu silmek için eğildim.

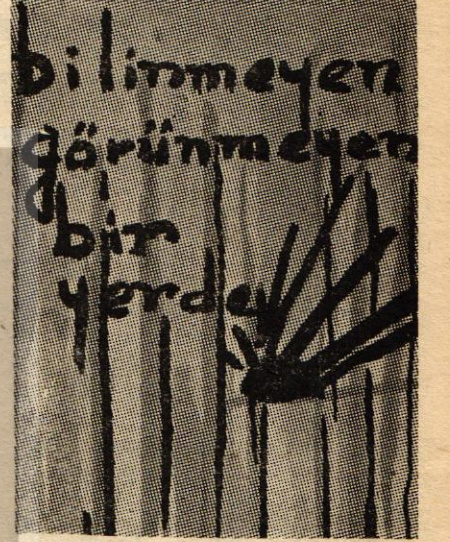
Sular dirseklerimden akıyordu.

Musluğu, suyun ardından denileni daha iyi duyabilmek, duyduğuma inanabilmek için kapattım.

«Ne dedin?» dedim, «ne dedin?»

Evdekilerden biriydi.

«Balıkları güneşe koyup gitmişsin, ölmüş üçü de.» dedi.

Konuk odasının kapısı tıpkı bir ölü evininki gibi açıldı. Eşikte görünmemle, bir vakittir perdenin kıyısında saklanıp keyifle bu anı bekleyen güneş, son ışığını bir utku fişegi kadar gururla bana fırlatır fırlatmaz korkakça kaçıp gitti.

Kavanozun yanına gittim. Dirseklerimden kayan sular yeşile damlıyordu. Oda, geç kaldığından olacak, koşar adım kararıyor, karanlığın en çabuk çoğaldığı yerinde üç balık ağır ağır sallanıyordu. Kavanoza parmağımı soktum.

Su — suları —, sıcacıktı.

Bu sıcaklıkta suçluluğumu buldum. Birden boşandım. Sessiz sessiz ağlamaya başladım. Çevremde gölgeler koyuldukça odayı kapsayan sular duruluğunu yitiriyor, yeşil duvarlar gitgide kirleniyordu. Bir süre sonra bütün bu görüntüler iyiden iyiye bulandılar, kırmızı giysimin beyaz benekleri bile seçilmez oldular. Ardından...

... karanlık indi.

Şu anda, derenin en güneşli yerine de karanlığın inmiş olduğunu, belki Büyük Hala da benim gibi düşündü.

**8 Liralık Kitap
almak ister misiniz?**

**dost dergisine
abone olunuz
ya da
abonenizi uzatınız**

Abone tutarı 18 lirayı gönderen okuyucumuz derginin arka kapağında yazılı kitap listemizden 8 liralık istediği kitapları seçebilir.

**dost dergisine
abone olunuz
ya da
abonenizi uzatınız**

YENİ YAYINLAR

TÜTÜNLER ISLAK

*Turgut Uyar, Dost yayımları.
40 s.*

Turgut Uyar Korkulu Ustalık diye bir yazı yayınlamıştı. Bir ozanın belli bir yazış yolunda belirli bir ustalaşmaya vardığından sonra, kendi kendisini tekrarlayıp durmasının kötülüğünü söylüyordu. Bu tekrarlamalardan çekinen birtakım ozanlarımız durmadan yenileşmek için olmadık denemelere girişmekte fakat bir yasma biçimi değişiminin, dünyaya bakış değişikliğinin ürünü olmayan temelsiz yenilikleri yüzünden kısır döngülerde dolanmaktan kurtulamamaktadırlar.

Turgut Uyar'ın sanatında ise değişmeler değil gelişme ve zenginleşmeler görülmektedir. Turgut Uyar'ın şiiri etkilere kapalı bir şiir değildir. Şiir sanatımızın 1955 lerden beri geçirdiği serüvenlerin Tütünler Islak kitabında büyük ölçüde izleri görülüyor. Tabii, o yılların ozan arkadaşları üzerinde etkileri bulunmaktadır. Burada sadece Tütünler Islak'taki şiirlerin dünyasına 1955 ten önceki şiir anlayışına bağlanılarak girmenin olanaksızlığını belirtmek istiyorum ben. Tütünler Islak'ta şiirimizin altı yedi yıldır kazandığı anlatım, örgü yenilikleri, bu yılların bize tanıttığı bakış açıları özel bir evrenin sunulmasında kişisel bir işçilik içinde kullanılmıştır, bunu söylemek istiyorum.

Turgut Uyar kitabının başına «Bütün mümkünlerin kıyasında...» sözünü yazmış. Bunu bir program sayabiliriz. Olmayacağı araştırmak değil de, olabileceği, bütün sınırlarını dolaşarak işlemek... Uyar'ın sanatına temel kazandıran, onu yapmaktan ve gerçeğin her iki türüsüyle de çatışıp açıkta kalmaktan kurtaran bu bağdır işte. Turgut

Uyar'ın şiiri bizim aydın insanımızın günlük yaşantısının verileriyle kurulmaktadır. Sıkıntı, yalnızlık, tatminsizlik yıllar yılı bütün ülkelerin sanat yapıtlarında yansıyan özlerdendir. Bizim şiirimizde şimdilerde bütün bütün moda olan bu temalar yörel temellere yaslandırılıp anlatılmadıkça yapay kalır. Turgut Uyar, Dünyanın En Güzel Arabistanı'nda bu temellendirilmiş şiir öğelerinden çok konuya ve öykücülüğe dayanarak sağlıyordu. Tütünler Islak ise artık arı şiir halini almış bir birleşimdir.

Tütünler Islak'taki şiirlerin teker teker öykülerini anlatamam. Oysa, Dünyanın En Güzel Arabistanı daha çok bir öykünün çevresinde varlaşıyordu. Şimdi ise Uyar'ın şiirleri böyle bir dayanağın desteğine muhtaç olmayacak güce erişmiştir.

Orhan Veli kuşağının şiirimize getirdiği yenilik, şiiri bir söz oyunu olmaktan kurtarıyor fakat yalnızlık adına çoğu zaman kuru anlatışa yöneltiyordu. Yapı bakımından bütünlüğe kavuşturuyor fakat mısra işçiliğini silip yok ediyordu. İkinci yeniye mısra şiiridir, diyenler bir bakıma doğru söylemektedirler. İkinci yeni, örgü bakımından parçalı, çözümlü bir doku göstermekte ise de mısra yapısı yönünden kuruluş ustalıkları taşımaktadır. Uyar'ın Tütünler Islak'taki şiirlerinde ikinci yeninin mısra işçiliği deneyi ile şiirde bütünlük ve tutarlılık anlayışı birleşmektedir. Görüntüler kopuk ve birbirleriyle ilgisiz değildir. İkinci yeninin başlangıcında, ilginç görüntüler yakalanması ve bunların ardarda sıralanması ile yetiniliyordu. Bu deneylerin verdiği güçledir ki artık Uyar'ın şiirlerinde

görüntüler bir öz çevresinde şiirin başından sonuna kadar geliştirilerek verilmektedir. Özellikle «Çok üşümek» ve «Kurtarmak bütün kaygıları» adlı şiirlerde bu başarılı kuruluş kendini belli etmektedir. Hele bu şiirlerin ikincisindeki dramatik kuruluş bizim şiirimizin pek az örneğinde karşılaşılan türdendir. Söz tekrarlanışları, temanın ağır havasıyla birlikte yürünerek mısradan mısraa iyi seçilmiş kalıplarla geçişler, ve şiire baştan sona hiç çekimli fiil kullanmamakla sağlanan sözdizimi değişikliği kendisini derhal belli etmektedir. Daha önce Türk Edebiyatçılar Birliği 1962 yılında okuduğumuz Terziler Geldiler adlı şiir de Tütünler Islak'ın en beğendiğim şiirlerinden biridir.

KAVUKLU HAMDİDEN ÜÇ ORTA OYUNU

*Yayımlayan : Metin And,
Forum yayımları. 292+IV s.
5 lira.*

Görünç sanatımızın türlü alanlarında değerli incelemeleriyle tanınan Metin And halk oyunlarımızla, şenlik gösterilerimizle ilgili yayınlardan sonra son olarak da ortaoyunuyla ilgili pek değerli bir yapıt vermiş bulunmaktadır. *Kavuklu Hamdi'den Üç Ortaoyunu* adlı kitap Ortaoyunu hakkında bir inceleme, bir bibliyografya, üç ortaoyunu metni ve ortaoyunuyla ilgili dört tane ilginç resimden meydana gelmektedir.

Metin And önsözde Ortaoyunu üzerinde kısa fakat derli toplu bilgi vermektedir. Daha önce bu alanda yapılmış yayınlardan sözcümlü Selim Nüzhet'in *Türk Temaşası*'ndeki bölüm ve Refik Ahmet Sevengil'in *Eski Türklerde Dram Sanatı* adlı kitabındaki bölüm gibi kaynaklardaki bilgiler konu üzerinde çalışanlar için büyük bir yenilikleri kalmış olmamakla birlikte Metin And'ın kitabında da yer almaktadır. And'ın önsözünde bu bilgilerin özeti olarak ayrı olarak ilgi çekici yorumlar ve teklifler de bulunmaktadır. Bunlar arasında yer alan iki söz kökü tahmini üzerlerinde özellikle durulmasını gerektirici niteliktedir. Birinci tahmin ortaoyunu adının Commedia dell'arte adından alınarak arte oyunu ve giderek ortaoyunu şekline girmiş olması, diğeri de yenedünya sözünün çingenece düyeni sözüyle açıklanmış olmasıdır.

Önsözde ortaoyununun tarihçesi, özellikleri, içinde yer alan güldürücü öğelerin incelenmesi yer almaktadır.

Bibliyografya şimdiye kadar bu konuda yayınlanan bibliyografya bilgilerinin en zenginini vermektedir. Ben şahsen, vaktiyle Selim Nüzhetin kitabını okurken bibliyografyada anılmış olan fakat künyesi tam verilmeyen bir yazı dizisini andım bibliyografyasından tam olarak öğrendiğim için araştırmacıya ayrıca teşekkürü borç bildiğimi belirtmek isterim. Selim Nüzhet'in kitabında «Ortaoyununun eski tarzı hakkında bize en etraflı malûmatı veren balıkhane nazırı Ali Rıza bey merhumdur» deniyor, bibliyografya notu olarak da «Sabah gazetesi—İstanbul Eğlenceleri: 13» sözlerinden başka bilgi verilmiyordu. O zaman bu belirsizlik yüzünden o yazıları bulmam mümkün olmamıştı. Şimdi Metin And'ın bibliyografyasından bu yazı serisinin Peyam-ı sabah'ta, 1922 yılında yayınlandığı gazete numarasıyla birlikte öğrenmiş bulunuyorum. Bibliyografyada kendileri için bu türlü yardımcılıklar bulacakların sayısı herhalde pek çok olacaktır.

Kitabın asıl büyük bölümü üç ortaoyunu metni verilen bölümdür. Kavuklu Hamdi bilindiği gibi ortaoyununun en büyük sanatçısıdır. Dr Kunoş İstanbuldaki incelemeleri sırasında kendisiyle görüşmüş ve kitabında yayınladığı bilgilerin en büyük kısmını doğrudan doğruya ondan edinmiştir. Metin And'ın yayınladıkları, Hamdi'nin Büyüctü hoca, Fotoğrafçı, Eskiçi Abdi oyunlarının metnidir. Böyle oyun metni yayınlarına uyan metin yayını bulmak pek güçtür. Çünkü Karagöz ve ortaoyunu doğaçtan yaratılan konuşmalara dayanır. Sanatçıların elinde sadece konuları geniş çizgileriyle belirten küçük notlar vardır. Oyun sırasında yaratma gücüyle konuşmalar yürütülür, tekerlemeler, söz oyunları söz çekşmeleri yapılır. Elimizdeki metin yayınlarında bu oyunları görmüş kişiler dinlediklerini akıllarında kaldığı ölçüde kaleme almış bulunmakta ya da bu sanatların üçüncü, dördüncü derecedeki uygulayıcıları birer oyun metni yazmış bulunmaktadırlar. Kavuklu Hamdi'nin oyunlarının hangi kaynaktan alındığı, metinlerin kimin kaleminden çıktığı And'ın kitabında belirtilme-

miştir. Oyuncuların sahnedeki devinmelerini bildiren sözler arasında «anamlı» ve benzeri yeni sözler geçmesi okuyucuyu şaşırtmaktadır. Yazık ki manzum bölümler anlam çıkarmayacak kadar bozuk ve vezin yanlışlıklarıyla doludur. Ayrıca tamlamaların ve yabancı sözlerin yazılışları da kusurludur. Herifinaşerif (94), tabiat-ı şairane (122), hüsn-ü tabiat (122), mucib-i tehevür (124), gibi sözlerden kitaptaki yazılışlarına bakarak anlam çıkarmak mümkün değildir. Böyle dikatsizliklerin dışında kitabın büyük değer taşıdığını ve önemli bir boşluğu doldurduğunu belirtmek gerekir. Metin And elinde daha başka metinler de olduğunu, kitabın toplayacağı ilgi geniş olursa ilerde o metinleri de yayımlayacağını bildiriyor. Bu yeni yayınlar için en kısa süre içinde fırsat bulmasını dilerim.

FELSEFENİN ÇAĞRISI

Nermi Uygur, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları. 196 s. 12 lira.

Nermi Uygur'u Üniversitedeki derslerinin dinleyicilerinin dışında kalan sanat ve felsefe-severler son aylarda Türk Dili ve Değişim gibi sanat dergilerinde çıkan denemeleriyle tanımağa başlamışlardır. Bu denemeler arı dilin güzel kullanımının ve yarıyatıcı düşüncenin ilginç ürünleridir. Nermi Uygur'un T.D.K. bilim armağanını kazanmış olan Edmond Husserl'de *Başkasının Beni Problemi* adlı kitabı çok sınırlı bir felsefe konusu üzerinde durduğu için adını pek fazla duyurmamıştı. Yeni yayınlanan *Felsefenin Çağrısı* adlı kitap Nermi Uygur'un pek beğenilen denemelerindeki anlatış rahatlığı ve dil güzelliği içinde herkesi ilgilendiren bir takım temel felsefe sorunlarını işlemektedir. Kitapta yer alan konuların genel başlıkları şunlardır :

- I. Bir felsefe sorusu nedir?
- II. Felsefede temellendirme.
- III. Felsefe mi metafizik mi?
- IV. Bölük pörçük felsefe.
- V. Felsefe - dünü ve yarını.

Bizde öteden beri felsefeyle ilgili yayınlar denince akla hemen pek çoğu çeviri olan, geri kalanları da derme çatma birleştirmelerden ibaret olan felsefe tarihleri gelir. Felsefe sorunları üzerinde enine boyuna duran, felsefe sorunlarını ulusal ve çağdaş gerçeklerimiz açısın-

dan işleyen düşünürlerimiz pek çıkmamıştır. Son yıllarda üniversitelerimizde verimli çalışmalar yapılmakta, bilimsel yapıtlar ortaya konmakta ise de, bu türlü ürünler de belirli bir topluluğu, bir azınlığı, uzmanları ilgilendirmektedir ancak.

Nermi Uygur'un kitabında ise bir ders kitabı gibi felsefe bilgisi sonuçları üzerinde durulmamakta, adetâ felsefe doğruları okuyucularla birlikte araştırılmaktadır. Bu kuruluş kitaba bizim düşünce çevrelerimiz için çok önemli bir nitelik kazandırmaktadır. Bizim aydınlarımız kendi dışlarındaki bir takım doğruları sonuç olarak kesitleme şeklinde bellemeğe alışmışlardır. Bu tutumla en bağdaşmayacak alan da felsefedir. Böyle olduğu halde bizim felsefe araştırmalarımızda da gene o tutumun belirtildiği gözüktür. Bu açıdan bakılınca Felsefe'nin Çağrısı kitaplığımızın son zamanlarda kazandığı en önemli yapıtlarından sayılır.

GÜZ ÜNLÜ SENFONİ

Paul Grabbe (Çev. Selma Kurdakul), Ataç kitabevi, 176 s. 5 lira.

Birkaç yıl öncesine kadar ülkemizde İstanbul Şehir Tiyatrosu ile Ankara Devlet Tiyatrosu'ndan başka tiyatro yoktu. Tiyatro gereksinmesi duyan kalabalık bir seyirci topluluğumuz da yoktu. Şimdi iki büyük kentimizde daha önceki iki kurumun çoğalan sahne sayılarına ek olarak türlü özel tiyatrolar açılmıştır. İzmir, Ankara, Bursa gibi şehirlerimizde kurulanlarla birlikte otuza yakın tiyatromuz var. Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde bir tiyatro enstitüsü açılmıştır. İstanbul'da birkaç yıldır uluslararası gençlik tiyatroları festivali yapılıyor. Artık halkımızın tiyatroya yakından yakına ilgisi bulunduğu söylenebilir. Acaba müzik dünyamızda böyle bir gelişme ne zaman görülecektir?

Müzik sever topluluğun yaratması güç iştir. Üstelik bizim müzik deyince söylemek istediğimiz batı müziğidir ve ülkemizde bu müzik, yani gerçek müzik çetin savaş içindedir alaturka müzikle. Tiyatro sevgisinin, halkımızda doğup gelişmesinde sinemanın büyük payı vardır. Müzik sevgisinin yaratılması için bu türlü bir yardımcıdan yoksunuz. Akla radyodan yararlanmak

gerekliliği geliyorsa da radyolarımızın müzik programları utanç vericidir. Her nekadar yeni başlayan il yayını programları seviyeli müzik yayını yapılmıyorsa da onları bir avuç aydın insan sabahtan gece yarısına kadar gittiği her yerde büsbütün soysuzlaşmış bir alaturka müzikle karşılaşıyor, pek çok aydının dahi hiç eğitimi görmediği ve dinleyicisi olmadığı gerçek müziği kulak dolgunluğu sağlayacak kadar bile dinleyemiyorsa müzik sevgisi uyandırmak ve müzik bilgisi vermek gereksinmesi daha da büyük önem taşıyor demektir.

Müzik sevgisi müzik bilgisiyle birlikte yürür. Biz ise halkımızı ve genç kuşakları bunların ikisinden de yoksun bırakmışızdır. Oysa bizde olduğu gibi insan sabahtan gece yarısına kadar gittiği her yerde büsbütün soysuzlaşmış bir alaturka müzikle karşılaşıyor, pek çok aydının dahi hiç eğitimi görmediği ve dinleyicisi olmadığı gerçek müziği kulak dolgunluğu sağlayacak kadar bile dinleyemiyorsa müzik sevgisi uyandırmak ve müzik bilgisi vermek gereksinmesi daha da büyük önem taşıyor demektir.

Müzikle ilgili kitaplar üzerinde bundan dolayıdır ki titizlikle durmamız gerekir. Yazık ki müzik kitaplığımızdaki yapıtlar telif ve çeviri olarak henüz on-onbeş cildi geçmemektedir. İlhan Mimaroglu'nun geçen yıl yayınlanan Müzik Tarihi ve II? Çağdaş Besteci adlı teliflerinin müzik yayınlarımız arasında çok seçkin bir yer tuttuğunu burada yeniden belirtmeliyiz.

Ataç kitabevinin yeni yayınladığı Yüz Ünlü Senfoni adlı çeviri de müzikseverlerimize birçok yönden yararlı olabilecek el kitaplarındandır. Batıda bu türlü kitapların sayısı pek çoktur. Bayan Kurdakul'un çevirdiği kitabın bunların en iyilerinden olduğu söylenemez. Fakat gene de büyük bir boşluk dolduracak, yararlı olacak niteliktedir.

Yüz Ünlü Senfoni'de kırk üç bestecinin yüz yapıtı tanıtılmaktadır. Bunlardan büyük bir kısmı senfoni edebiyatında büyük değeri

olan ve bizim radyolarımızda, konser salonlarımızda sık sık çalınan ezgilerdir. Ama insan ister istemez bir Paul Grabbe seçimine bağlanmaktansa, batı müziğinin bizim müzik olanaklarımızla koşullanmış durumunu gözetmek, bizim dinleyeceğimiz senfonik yapıtları tespit ederek onlarla ilgili açıklamaları ayrı ayrı kaynaklardan derlemek daha yararlı bir iş olurdu diye düşünüyor. Müzik dünyasından kırk üç besteci, hele 100 senfoni seçmek gücün gücü bir iştir. Paul Grabbe'nin bestecileri tespit ettikten sonra senfonileri seçişine bir şey demiyelim, ama bu listede Carpanter, Dukas, Macdowell, Schelling

ve Taylor yer alırken on iki senfoni, dört yüz elliden fazla konçerto sahibi olan ve mevsimler'ini bütün konserlerde dinlediğimiz Vivaldi, bundan başka Boccherini v.b. bestecileri, Şönberg, Mahler, Webern, Ives gibi modernleri bulamamamız azımsanacak eksiklik değildir bizce. Bayan Kurdakul'u acınacak durumdaki müzik kitaplığımıza bu çeviri olsun kazandırdığı için kutlarken, kitaplığımızın daha yeterli ve bizim koşullarımızı gözetten yapıtlar, sözelimi sayın F. Çiçekoglu'nun hazır olduğunu bildiğim büyük hacimli Senfonik Eserler Kütüphanesi türünden kitaplarla daha da zenginleşmesini dilerim.

**DOLMAKALEMİNİZİN
ÖMRÜNÜ UZATAN
EN SAF MÜREKKEP**

Skrip

**mürekkep
alırken
bir şişe
mürekkep ver
demeyiniz
bir şişe**

**Skrip
isteyiniz**

- her marka dolmakalemin daha kolay ve temiz yazmasını sağlar
- tutukluk yapmaz ve derhal kurur
- pıhtılaşmaz ve tortu bırakmaz
- dolmakalemin kauçuk ve madeni aksamına zarar vermez

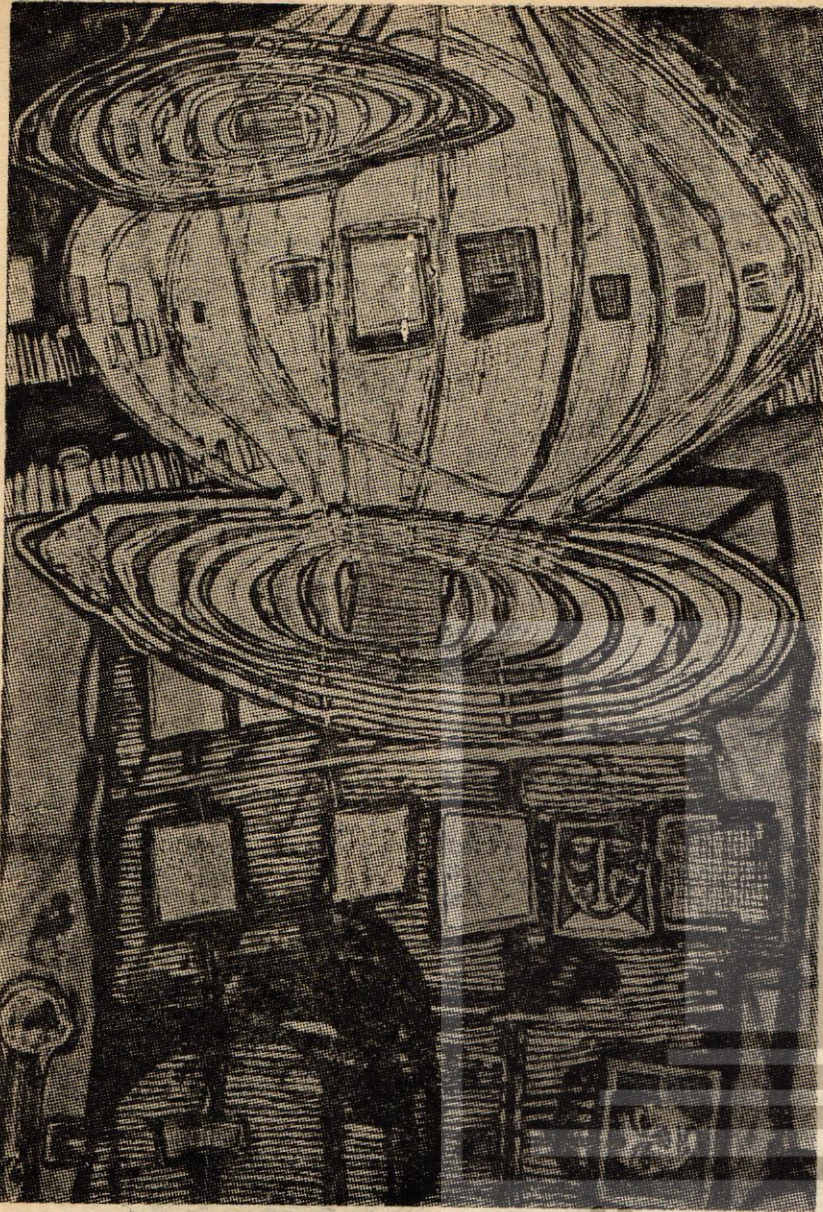
**dost dergisini
seviyorsanız**

**ABONE
OLUNUZ**

**ABONE
BULUNUZ**

Türkiye Unvanı Memsullü KOÇ TİCARET T.A.Ş. (Büro Levazımı Şubesi)
Skrip bütün kırtasiyecilerde satılır

(Faal : 4742/52)

Hundertwasser'in bir yağlı boya tablosu

ORHAN DURU

Venedik Uluslararası resim sergisi

j sveç pavyonunun önünde hiç bir iş görmeyen kocaman bir makine çalışmakta. Tahtadan yapılmış dolaplar, çarklar dönüyor, bir takım kollar girip çı-

kıyor, dolapların çevresinde bir ip sarılı, bu ipi küçük bir motor döndürüyor. İp bütün dolapları dolayarak onların işlemlerini sağlıyor, bir köşeden sarkan iki boş bira şişesi belirli aralıklarla birbirine v-

arak sesler çıkarıyor. İşte İsveç'li sivri kafalılardan birinin hareketli heykeli bu. Koskoca makine-heykel boşluğa doğru kollarını uzatıyor. Kendisini merakla seyredenlerin burnuna degecekmiş gibi oluyor.

Venedik'in büyük Giardini Pubblici'sinde, yani halk bahçesinde açılmıştı resim sergisi. Gezeli aşağı yukarı bir ay oluyor sergiyi. Aradan bu kadar zaman geçtikten sonra bu acıip makine heykel gene gözlerimin önünde. Sanatçı ne düşünmüş onu bilmiyorum. Makine dünyası ile alay mı etmek istemiş yoksa hareketli bir heykel mi ortaya çıkarmak istemiş orasını bilmiyorum.

Ben oradayken çarkları döndüren iplerden birisi koptu ve bir tarafı çalışmaz oldu heykelin. Onarıncaya kadar bira şişelerinin birbirlerine vuruşu da aksadı. Ama kısa zamanda onardılar.

Gondollar ve kanallar şehri Venedik'te bu yıl düzenlenen sergi, XXXI ncisi. Yıllardan beri yapılıyor. Ama ancak 1948 den sonra dünyada ilgi toplamağa başlamış bu sergiler. Günümüzde ise bütün dünya ressamlarının boy ölçüştükleri bir sergi durumunda. Bütün kıtalardan her ulus katılmış sergi ve, en iyi ressamlarını göndermişler.

Kimi ülkeler Giardini içinde pavyonlar kurmuşlar ve iki üç ressam ya da heykeltraşın eserleriyle kendilerini temsil ettirmişler.

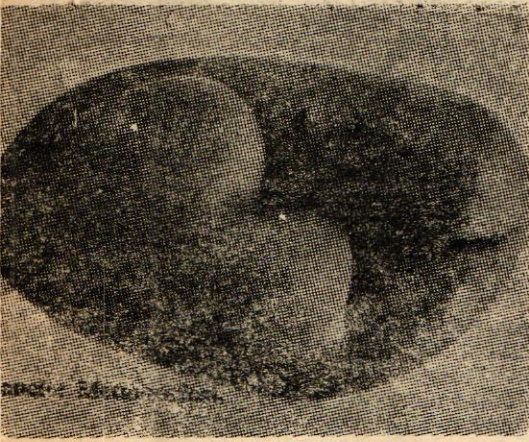
Ben ressam değilim. Resim eleştirmeni hiç değilim. Ama bu kadar güzel, bu kadar üzerine çok söz edilen sergiden söz açmadan olmuyor.

Serginin önemli yanlarından birisi de dünyadaki yeni akımları biraz arkadan da olsa izlemekte oluşu. Arkadan olması şu bakımdan: Sergi her yıl heykelde ve resimde ödüller dağıtıyor. Ödüller iki milyon lîre. Ancak bu ödüller değeri daha önce tanınmış, üzerinde tartışılmış sanatçılara veriliyor daha çok. Bununla beraber birçok yeni sanatçı adını duyurmak fırsatını buluyor.

Sergiye Türkiye de katılmış. İtalyan pavyonunun yanındaki galeride bir oda ayırmışlar. İlhan Koman'ın heykelleri, Sabri Berkel'in, A. Çoker, Ş. Arel'in ve başkalarının resimleri var. İlhan Koman'ın heykelleri göz dolduruyor. Birkaç İtalyan eleştirmeni buna değinmiş.

GIACOMETTI

Serginin heykel ödülünü ünlü heykeltraş Giacometti'ye vermişler. Kendisine bir galeri ayrılmış. Gezerken kendimi birden yalnız sanıyorum. Öyle çarpıcı heykeller bunlar. Uzun uzun, yassılmış insanlar,

Jancic'in deęişimi

incecik, sanki çekilerek uzatılmış gibi. Gene de delik deşik hüznün verici bir görünüşleri var. Giacometti insanın hiçleşmeye doğru gittiğini, zavallılığını anlatmağa çalışıyor belki. Kocaman bir ayak yukarılara doğru uzayıp gidiyor. Galeriyeye girince, üzeri yenmiş, didik olmuş bu insan biçimleriyle karşılaşınca hüznü duyuyorsunuz.

MANESSIER

Resimde ise birinciliği Fransız ressam Manessier kazanmış. Manessier'nin geçen yıl Ankara'da açılan Fransız sergisinde bir kilimini görmüştük. Burada ise Fransa'yı temsil eden iki ressamdan biri. Fransız pavyonundan içeri girince orta yerde iki tane dev gibi Manessier dikiliyor karşınıza. Akıp giden, süzülen renkler. İyice anlıyamıyorum ama dinsel bir koku seziyorum bu resimlerde. Belki de Manessier İtalya diyerek bunları göndermiştir sergiye.

ULUSLARARASI

Sergiyi gezerken resim ve heykel dilinin, daha çok sanat dilinin uluslararası bir dil olduğunu anlıyorum. Gittikçe sınırlar ve ulusal özellikler siliniyor. Ortak bir dünya resmine doğru gidiliyor. Birleşmiş Milletlerde görülemeyen bu havayı böyle uluslararası bir sergide daha iyi duymak mümkün. Gerçi bu ortak dil belki de aynı anlatım yollarının seçilmesinden geliyor. Yoksa gene de bir Japon pavyonu, bir Arap pavyonuna benzemiyor. Güney Amerika ülkeleri başka bir telden çalyorlar. İnsan dikkat ettiği zaman değişik özellikleri anlamağa başlıyor.

Sergiyeye İtalya büyük bir pavyonla katılmış. Pavyona büyük ressamlarına galeriler ayırarak işe başlamış. 60 İtalyan ressamının e-

serleri var. Bu arada Arturo Martini, Arshile Gorky, Sironi gibi ustaların eserlerini görmek mümkün. Sironiye bir bölüm ayrılmış. Bütün eserleri sergileniyor.

Fransa'nın, İngiltere'nin, Rusya'nın, İsrail'in, Japonya'nın, Birleşik Arap Cumhuriyetinin, İsveç, Norveç, Danimarka'nın, Yugoslavya'nın, Almanya'nın, Belçika'nın ayrı pavyonları var. Brezilya, Uruguay, Arjantin ressamları İtalyan pavyonunun yanındaki galeride.

Brezilya'dan Samico, Hollanda'dan Westerik'in adlarını defterime not ediyorum. Bu Westerik, Rousseau gibi resimler yapıyor. Ama kendisine özel yollar bulmuş.

Arjantin'den Berni'nin adını da düşünüyorum defterime. Berni tekeke parçalarından, eski çuvalardan, tahta parçalarından korkunç resimler yapıyor. Daha çok toplumsal bir açıyla birşeyler anlatmak istiyor Berni. Yoksul insanları ele alıyor.

Belçikalı Pierre Caille ise tahlalardan neşeli totemler yapmış. Bunlar heykelden daha çok oyuncuğa benziyor. Bir oda dolusu. İnsan buraya girince açılıyor, ferahlıyor.

Bu arada Siri Derkert adındaki İsveçli kadın sanatçının küçük heykelleri, bibloları, ilgiyi çekiyor.

Burada bir şeyi anlatmadan ya zıma son vermek istemiyorum. Bütün uluslar sergiye en fazla üç ya da dört sanatçıyla katılmışlar. En fazla etki yapacak sanatçıları düşünerek, serginin amacını ve havasını da göz önüne alarak birşeyler kazandıracak, yararlı olacak sanatçıyı düşünerek sergiye göndermişler.

Koskoca Fransız pavyonunda Fransa'yı iki ressam ve bir heykeltıraş temsil etmektedir. Japon pavyonunda ise yalnız üç ressamın eserleri yer almış. Aynı biçimde diğer uluslar önde gelen çağdaş sanatçıların eserlerini yollamışlar sergiye.

Ama Türk pavyonu küçücük bir odaya sığındığı halde yamalı bohça. Birçok ressamdan birçok resim. Resimler uluslararası genel çizgide değil. Herhalde bu sergiye katılacakları seçen jüri aman ressamlarımız bize darılmasın diye bu duruma getirmişler bizim odayı. Sonuç, hem ressamlarımızın, hem de ulusumuzun aleyhine.

Bundan böyle büyük uluslararası sergilere katılmağa kalkıldığı zaman, futbolda olduğu gibi, işin sorumluluğunu Avrupa resminin durumunu bilen, yakından izleyen bir tek seçiciye bırakmak yerinde olacaktır sanıyorum.

göze

geldiler silâh kuşandık
çığıllık bir vuruşmaya hazırladık gökyüzünü
kişileri çelik kakmalı ölüm
ağlayan ağlayan gözleriyle çocukların
kurallardır itilen bir yana
yürür sesim yalın bir nehre
beyaz giysiler içinde bir düzen
ıslanan gözlerdir ekmeklere
çağdaş patronlara karşı
dur-diren dur-diren dur-diren
bir dengeyi tutan boşluktur şimdi
aşk.ırı kişileri çiçekleri bile değişik
sabah akşam etiyle uğraşan toyları
ah birde onları onları onlara
dur-diren dur-diren dur-diren
ölüm mü bu değin deęişken
aşk mı bu değin değişken
ucuz fabrika dumanları içinde
eriyen tüklenen yok olan soylar
ah sizlere ak saygılar saygılar saygılar
bir çelik ülkedir uygarlık
koş-diren koş-diren koş-diren

Mehmet BACAŞIZLAR

EY KARANLIK MAVİ GÜNEŞ

2 Kasım, perşembe

Bekliyordum bunu. Üzülerek, içim burkularak bekliyordum. Korkarak. O günü mutlaka göreceğimi, beynimin karanlık ve karışık bir yerinde duyuyordum. Bunu izah edemezdim, ama olacağına emindim. Tabutun içersine uzanmıştı. Elimi yüzünde dolaştırdım. Yüzünde, boynunda, omuzlarında. Üzerindeki siyah örtüyü yavaş yavaş kaldırdım. Bedeni taze ve her zamanki gibi ürkekti. Ellerinde siyah eldiven vardı. Salı günü ayrılmıştım. Salı, çarşamba, perşembe. Üç gündür bu karanlık mahzende yatıyordu. Kuru bir tabutun içinde.

Masanın üzerinde bana yazılmış mektubu vardı. Bana diyorum, belki de banadır. Ama, mutlaka bana yazılmıştır. «Zili iki defa çaldığın halde, kapıyı açmadığım için güvenme, diyor. Senin geldiğini trenden inerken duyuyorum. Sokakları telâşla geçtiğini, sigaramı yakmıştığını ve merdivenleri çıktığını. Beni gene seviyorsun değil mi? Beni ve sana daima sevgi ile gülecek bedenimi»

Elimle öldürmüş gibi, onun durduğu, yani beni beklediği mahzene indim. O oradaydı. «Esra, dedim, duyuyor musun geldim?» O zaman yüzünde, yani yüzünde yıllardan beri gizlediği hafif tebessümü gördüm.

3 Kasım, cuma

Esra'nın önünde ve kımıldamadan duruyorum. Dizlerimin üstüne çömelmiş, yüzümü tabuta yaslıyorum. Onun ızdırabını besliyorum. Hayatımın yalnız bu ızdırabı yaşamıya değdiğine inanarak. O bütün bir bedenyle, avucumda taşıdığım bir serçe ölüsü gibi. Uysal, yumuşak, itirazsız.

4 Kasım, cumartesi

Saat dokuzdanberi telefon çalıyor. Yani tahminen dokuzdanberi. Yukarda, tam üstümüzde. Onu burada bırakarak yukarı çıkacağım. Merdivenleri ağır ağır çıkacağım. Ayrılrken Esra'nın yüzünü öpmiyecek miyim? Siyah iskarpinleri var ayaağında.

«Alo?»

«.....»

«Alo? Anlıyamıyorum. Bir intihar mı? Esra mı dediniz? Salı gününden beri mi? Evet yazıyorum. Dumru Sokak. Numara yetmişdört.

Mahzende mi? Bir de mektup mu bırakmış? Teşekkür ederim. Teşekkür ederim. Derhal. Şimdi. Şimdi teşekkür ederim.»

Telefonu kapadım ve elim ahizenin üzerinde kaskatı kaldım. Yeniden çalmıya başladı. Bir, iki, üç, dört.. Kesildi. Saat, üçte durmuştu. Chagall'ın resmi biraz eğilmişti ve duvarda asılıydı. Telefon yeniden çaldı. Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz.

«Alo? Karınca Sokak numara oniki mi, dediniz? Bir intihar mı? Esra öyle mi? Salı günündenberi mi? Saat altıda mı? Teşekkür ederim. Derhal. Teşekkür ederim.»

7 Kasım, salı

Üç gündendenberi telefon çalıyor. Üstümüzde. Açmıyorum. Biliyorum, intihar ettiğini söyleyecekler Esra'nın. Bu şehirde ve her yerde intihar ettiğini... Bu karanlık odayı eskiden ne kadar dar bulurdum. Şimdi öyle değil. Burada ömrümün tatlı sular gibi aktığını duyuyorum. Esra var ve bana ait bir ülke gibi elimin altında tutuyorum. Evet onlar da var. Onlar intihar ettiler, fakat Esra intihar etti.

Yukarda kapı açılıyor ve telefon sesi kesiliyor. Merdivenleri çıkıyorlar, merdivenleri iniyorlar. Ağır ağır bulduğumuz odanın kapısını açıyorlar. Arkam onlara dönük. Tabutu kaldırıyorlar. Esra'nın elini tuttum son defa. İlk defa, yani iki mizin de ömründe. Siyah eldivenini çıkardım: soğuk. Gözlerimi yumudum. Avuçlarımın içinden onun göğüsünü, bu hırçın ve uysal cevheri son defa dinledim. O artık ağır ağır sulara gömülüyor ve bir daha hiç göremeyeceğim derin kuyuya.

7 Kasım, salı

Artık onunla beraber değilim. O var, fakat yanımda değil. Belki ölü, fakat var. Belki intihar etti, fakat ölü. Artık bu karanlık, kap-karanlık odayı benim en güzel tarih olarak kapatıyorum. Tıraş oldum. Kasketimi örttüm. Seni mavî deniz sularının altında bırakarak gidiyorum, ey yıkık ülke. Hâlâ güzelsin, ey daima güzel tabut kokusu.

7 Kasım, salı

Apartmanın kapısında bir polis duruyordu. Görmemezlikten geldi. Yürüdüm ve dışarı çıktım. Sigaram ağzımda. Sokaktan bir eskici geçiyor. Hayır eskici değil, polis. Üni-

forması üstünde. İki kişi koşarak geliyorlar, polis ve onlar da. Bana hiç bakmıyorlar. Gazete müvezzinden gazete istedim. Evet polis. Durakta otobüs bekliyorum. Arkamda sıra sıra polisler birikiyor. Sıraya giriyorlar. Önümde, arkamda, ilerde, aşağıda polisler var. Yürüyorlar, konuşuyorlar, duruyorlar, gülüyorlar.

Nihayet otobüs geldi. Bindim. Bütün yolcuları polis. Kimi gazete okuyor, kimi konuşuyor, kimi dışarı bakıyor. Hiçbiri, bir tanesi bana bakmadı bile. Evet biletçi de polis.

«Hayır ben yapmadım.» diye bağırdım, «hayır hayır ben bir şey yapmadım.»

Hiçbiri sesimi duymuyormuş gibi.

«Ben yapmadım diyorum, evet ben yapmadım, hayır ben yapmadım.»

Yanımda oturan polisin kolundan tuttum.

«Ben yapmadım, yapmadım, yapmadım.»

Dışarı bakıyor. Kendi halinde ve sakın. Herkese bağırarak istiyorum. Ama kimse benimle konuşmuyor. Dönüp yüzüme bakmıyor. Duymuyor sesimi, veya duymuyor.

7 Kasım, salı

Saat yirmibirde bir basın toplantısı yapacağımı vilâyete bildirdim. Evet büromda. Beş gazeteci geldi, afedersiniz beş polis. Fotoğrafçı, afedersiniz polis durmadan fotoğrafımı alıyordu. Biri çöp sepetini masanın üzerine boşalttı. Yırtılmış, buruşturulmuş bir takım kâğıtları eliyle araladı. Bir zari parçasını aldı.

«Bu önemli.»

«Evet.»

«Bu da.»

«Evet.»

«— Bu da. Hele bu.»

«Evet evet. Hepsi önemli bunların.»

Beni dinlemiyorlar. Fotoğrafçı, afedersiniz polis odamın içinde çeşitli fotoğraflar çekiyor. Yakınımdan, uzağımdan, sağımdan, arkamdan. Biri cebinden bir mezro çıkardı. Vücudumun ölçüsünü almıya başladı. Ceket ölçüsünü aldı. Pantolon ölçüsünü aldı.

«Paçayı daima böyle mi giyer siniz bayım?»

«Evet.»

«Evet yirmibir. Şapka kısmına yazın lütfen, yetmişbir. Puanlı, gri kasket. Gömlek kırkiki. Çizgili, açık mavi. Bir yale anahtar. Bir dizi

çekmece anahtarı. Pipo kaşığı. Biraz bozuk para. Tükenez kalem. Lütfen santrali arar mısınız? Notları okuyun. Araba gelsin. Tamam mı? Gidiyoruz bayım. Kasketinizi unutmayın..»

14 Aralık, perşembe

Dört gün sonra mahkemeye çıkacak mıyım? Gardiyan öyle diyor. Bugün bir kere daha sorgumu almışlar. Gardiyan öyle diyor. Ama ben bilmiyorum. Tepemde büyük, beyaz bir ışık yanıyor. Duvarlarından ve her tarafından uzun beyaz ışıklar yayılıyor. Bitmiyen, tükenmiyen zâlim bir gündüz. Gardiyan 34 gündür burada olduğumu söylüyor. Ama ben buna inanmış görünüyorum. Belki 34 gün, belki 34 ay, belki 34 saat. Bazan günlerce bekliyorum, yemeğimi getirmiyorlar. Bağırarak oluyorum, gardiyan her zamanki güler yüzü ile yanıma sokulup «Ne çabuk acıktınız bayım? diyor. Daha yarım saat olmadı yemek yiyeli.» Bazan yemeğimi bitirdikten hemen sonra yeniden yemek

getiriyor. «Aman bayım, yemeğinizi yiyeli sekiz saat oldu. Geç kaldım diye üzülüyordum.»

18 Aralık, pazartesi

Bir kere uyuyabilsem. Koyu, kopkoyu bir karanlıkta, bir saat, yarım saat uyuyabilsem gardiyan böyle şaşırmıyacak. «Hayır bayım. Yanlıyorsunuz. Ben size 34 gündür buradasınız demedim. Yanlıyorsunuz var. Yorgun musunuz yoksa. Tabii. Biliyordum zaten. Gençsiniz daha. Ha bakın, bugün mahkemeniz bitti. Görseniz salon ne kalabalıktı. Siz de pek şıktınız. Kasketiniz elnizde ve güzel konuştunuz. Herşeyi anlatınız.»

«Herşeyi mi? Neyi anlattım? Kim anlattı?»

«Neden telâşlanıyorsunuz bayım? Oradaydınız, ben götürdüm sizi. Her zamanki gibi. Herşeyi söylediniz. Artık kurtulacaksınız. Üzülüyorum ama seviniyorum da.»

«Kurtuluyor muyum? Doğru söylüyorsunuz değil mi?»

«Tabii doğru söylüyorum. Bu-

Elma

Üç kişi durmuş bir elmanın başına öyle bir durmuşlar ki elmanın başına Sokaktan geçen ince yapılı bir taze Sepetini geciktirdi manava.

Onlar kendi savaşlarında hiç bitmiyecek olan İnsanlar evler ve yollar arasında Sıkışmış yazıların bilmesesine yorgun Kendilerinde bitirirken insanları Hanginiz gördü yalan da olsa Üç kişi durmuş bir elmanın başına Biri bırakıp biri alıyor.

Söylemek bir yerden sonra kolay Hele suçlu olmak bir yerden sonra Biraz denizler çoğalsın kıyılarına doğru Ölmeyi deneyin balkonlarınızda..

Nasıl mı olacaktı kimseye sormıyalım bunu Ta bilmem ne çölünde günlerce develer Ne taşırsa bir o kadar yalnızlık kumlarda Sonra bir o kadar da elma gözlerimiz Hepimiz çok iyi biliyoruz, belki de biziz Nasıl da durmuşlar bir elmanın başına Oysa ne yapsalar görmeyiz.

Üç kişi durmuşlar bir elmanın başına Öyle bir durmuşlar ki elmanın başına Sokaktan geçen ince yapılı bir taze Sepetini geciktirdi manava.

Uğur ÖNAL

rada artık fazla kalmıyacaksınız umarım. Mahkeme sizi affetti ve biz de..»

«Ne demek yani beni mi affettiler?»

«Evet sizi .Hayır hayır böyle şaşırmayınız, kimse size elini sürececek değil. Siz istediğiniz gibi gayet rahat öleceksiniz. Yatağınızda ölür gibi. Tamamen istediğiniz gibi bayım. Mahkemenin kararı bu değil elbette. Beraat ettiniz ve şimdi bakayım -saatine baktı- evet şimdi istasyondasınız. Ekspres onyedide kalkacak.»

Ve yavaş yavaş sesin azaldığını, kaybolduğunu, yeniden beyaz ışıkların vücuduma saplandığını duyuyorum.

18 Aralık, pazartesi

Odama bir tabut getirdiler. Kapaklı, içi boş bir tabut. Benim boyuma göre yapılmış. Kapağını araladım ve karanlığı gördüm. O en güzel ve dayanılmaz karanlığı. Belki günler, belki aylar, ve belki yıllar. Ey karanlık mavi güneş. Bir kere uyuyacağım ve sonra ölmek acı gelmeyecek. Bedenimin, beynimin en büyük, en yüce, en koyu arzusu bu. Bir kere uyuyacağım.

Tabutun içersine girdim ve kapağı üstüme kapadım. En güzel karanlığın içinde yüzer gibiyim. Çok uzaklardan gardiyanın sesini işitiyorum. «Bak sana bu günkü gazeteleri getirdim. Hepsi senden bahsediyor. Fotoğraflarını görmek istemez misin? Yemeğini de getirdim. Hey bayım, kalmıyacak mısınız?» Sesini çevirerek : «Tamam öldü dedi, kapağı çakın. Gün doğmadan. Nereye götüreceğinizi biliyor musunuz? Karanlık Kilisenin mahzenine.» Çok uzağımda, bin, yüzbin kilometre uzağımda, Yehsi-en'de, King William Land'da. Nerede, yani bir yerde tahtaları birbirine çakıyorlar. Tak, tak, tak, tak.. Tak, Tak.. Ey karanlık mavi güneş, inanıyorum ki sen olmadığın zamanlar, Tanrı bu mahzenden yani benden uzakta, binlerce yıl uzakta, en uzak yıldızlarda duruyordur. Tak.. Tak.. Tak.. Gardiyanın sesi geliyor : «Bu da bitti. Kaldırım artık. Bahçedeki çiçek arabasıyla götüreceksiniz. Karanlık Kilise'de Papaz Greguar size yolu gösterecek.»

Eminim ki ölmedim daha, uyuyorum ve ben daima gardiyanı aldatığım için.

soylu sesi kopuzumun

«Yoksul olur bu evlerin düşçüsü»

Yağız kişi incecikten vurdu altın teline
— Kopuzumun soylu sesi, acidan.

O zamanlar kendimize kadardık.

Yoktu ötekilerin büyük gözleri bile.

Şu adam denildi mi o'yduk evlerde, kimbilir kimdi böyle yaşadığımız

Şimdi ne çoğuz onlarla, şimdi ordakilerle bölüştük kendimizi
Sayın Baylarla, karanlık kuklalarla nasıl kalabalığız.

Akşamlar bizim eve daha yakın olurdu

Sustuğumuzdan karıştırdık belki de gökyüzüne

Çocuklar, oyunlar gibi çizerdik sıkıntımızı ak sazına durmadan
Tunç tokmağını çaldık iri ellerle, bulanık sarısı sızardı yüzümüzün

Kapımızı açtık mı biraz, aralığından.

Birçoktuk işte, yorgunduk ama,

Ağzı yamuk söylevciye gülüyorduk yaşamaktan.

O zamanlar bilmiyoruz işin gerçeği, «O zamanlar» var mıydı

Öyle destan üzere masal söylüyoruz aşk yerine

Yağız kişi incecikten vurdu altın teline

— Kopuzumun soylu sesi, ACIDAN.

Nişin uzun parmaklarım dokundukça sessizlik

Belki biri ıslık çalar geceleri aşıktan

Bu zamanı yaşıyoruz toplanıp gökaltında

Dağlara çıksak uzak, elimize aldıkça saygıyla şapkamızı

Uzağa bakıyoruz kısık gözlerle artık.

— Hiçbir şey kazanmadık yeni yetme sabahtan.

En iyisi dükkân açmak, birşeyler satmak sanki

— Oyuncak var kişilerden sayın baylar

Sayın Baylar oyuncaktan

İnancını yitiren var, karanlık kuklalarla

En iyisi birşey satmak bu EVRENSEL DÜKKÂNDAN

Böyle biri yaşıyor mu, bilmiyoruz bu zamanda

İşte gerçek üzere masal söylüyoruz aşk yerine

Yağız kişi incecikten vurdu altın teline

— Kopuzumun soylu sesi, ACIDAN.

Oben GÜNEY

GRIPIN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

Baş, diğ. adale ve soğuk algınlıktan sonra GRIPIN baştan ağrıları için kullanılır

BAŞARI İLE KULLANILIR

GRIPIN

renkleri, Goghique teshibçile-
rinin, renk vericilerinin ki-
rindasan, oynuşan renkleri
klastiklerin güzeli parçalayan,
delik deşik eden kibarlık eli
buldu, boğutlu renkleri Emp-
resionistlerin menevişli, do-
gal, Ekspresionistlerin zehir
gibi, Allahın cezası, belası-
renkleri... Sonun da, Taşım-
ın çizgiye de, biçime de tek-
me atıp başını alarak giden
renkleri.

Restin sanatında, soğuk, sı-
cak, ılık, birbirine yakın, bir-
birinden uzak, birbirine küs-
kün ya da sarmas doluş,
bir yam tulan hiç bir
yandan olmayan, susan, mırı-
danan, konuşkan, haykırın,
birbirini tamamlayan - karışt-
renkler vardır. Ressamların
dünyalarını içinde çekmedeği
kalmamıştır. Bu ele avuca
sigmayan, gestili hayu olan
renkler, kımne büyük büyük
yapıtları yapılmış, kımni
de renk curcunası (Cocochro-
mie) içinde güllük duruma
düşürmüştür. Kermetim Pa-
lette deşil, ressamın gözünde
olduğunu söyleyen Renoir, baş
tan aşağı haklı. İnanmamız
renk üzerine tartışma olmaz
diyebiliriz. (Armori Bilimi)nin
nice olurdu hadi o zaman? Ve
yanamadığından bu. Ah
bu renkler, gidi renkler, in-
sanogluna ne yunlar etme-
miştir ki... Verdiği mutluluk-
lar kadar. Magara çayının
(Peinture Rupestre) ve daha
sonralarının dün döz (local)

gaba harcamıştır. Sonunda
önümüze çizgi sanatına giri-
len iki büyük kapı gikiver-
miştir. Birinci kapıdan gıvı-
lınce her yam apaydın boyut-
suz bir dünyada bulunuz ken-
dimizi. Bakmakla duyulamaz
çizgiler, oradadır döz ve yu-
varlaklıkların en güzel, en
eksiksiz düzencile kıvrıp bi-
küllen çizgiler; titreşip durur-
lar yüzeyleri delip parçalama-
mak için. Bu kavgalı gidişten,
doğruveriyor «Düz resim». İ-
kinci kapıdan girilince, ken-
dini alaca karanlık bir dün-
yada bulur insan. Renkleri ka-
ranlıklar, aydınlıklar içinde
güçlülükle seçilen çizginin öni
kesintiler ve yemiklerle kesili-
dir. Kafatınma, dikleşme sı-
rasi renkedir. Çizgiden öç a-
rasi renkedir. Çizgiden öç a-
lan renkle, boy göstermeye-
dir boy boy boğutlar, delik
deşik yüzeylerdedir. Böylece de
dünyaya geliyor elle tutulur
gibi olan gölge ve ışığın res-
mi.

İnsanoğlu resimde, doğayı
siyah-beyazlarla da göster-
miştir. Hem de na-
sıl. Renbantın (can - forte)
larmda olduğı gibi. Daha bir
gök ünlü ressamın uğrası ol-
muştur bu siyah - beyaz. Er-
reni bir tek vurgu ayrıntılı
açığı koyusu ile göstermeye kat-
lanamayan Çalapıtr emek.
Önem için güneşten sağılan
pürürlü ışıl renkli bir
dünyada şirdirliş gidişiyoruz
yaşamamız. Tevekkeli Corol
baba, renkler için, «bir baş-
ka çekicilik katarlar çevreni-
ze» dememiş. Her insan, ren-
gi duyarak görme payını
yeteri kadar alamamıştır ya-
rattırken. Bu vergi, çizgi için
daha arkaam gelse de olabir
tır. Bir ozan: «Sen de olsaydı
görme zevki, çirkinde de bu-

RENKLER

İnsanoğluna, kafasındaki
tasarıları, biçimin kalibr-
na dökmeği de öğretmiş Tan-
rı. Çizgi ile, yeni bir yaratan,
güçlü güce ulaşmışız. Magara
çiziminden zamana kadar dek çiz-
gi, en kutsal uğramız olmuştur
bizim. Oyle pek kolay
varılmamış bütün kılık-kıyafet-
dan ayıklanmış arı bir çizgi-
ye. Bu uğruda, gaba üstüne

ÇİZGİ- DESSİN

RESİMİN DİLİ :

SÜRÜNÜN ÇOBANI

Jçten içe değişmeyi yine anladı çoban, sabah yıldızını aradı; onu uzak, karanlık dağlara doğru inerken yakaladı... Silik solgun bir göz kırptı ona yıldız... Ağla dönme zamanı yaklaşıyordu. Tek düzenliliğe yıllardır alışmıştı çoban, ama oğün öbürlerini benzemeyecekti...

Kalktı, yürüdü... Otlar ıslak ıslaktı, kepenegi ağırlaşmıştı. Ondan sonra görmeliydi asıl kırların yeşilini... Ne yazık ki o tazecik otlardan bu sürüye kısmet olmayacaktı... Bulutlar... Küme küme seçilmeye başlamıştı: Yağmurun ardı arkası gelmeyecek gibiydi...

Çevresine bakındı, koyunların tümüne birden sesini duyurabileceği bir yer aradı, buldu. Sonra bütün gücüyle, dudaklarını titreten, kendine özgü bir ses çıkardı: «Dü-büüüüüüüüüü...» Bu sesi duyan geliyordu. Sürünün iki iri köpeği de havlayarak, işli güçlü, oraya bura koşuştular... Çok geçmeden sürü toplanmış yamaçtan aşağı inmeğe başlamıştı. Düzlüğe varmadan önce bir su kaynağı vardı; bir süre orada durup su içtiler... Bu kez onları kasabanın tozlu yoluna yöneltti çoban... Düşündü bir daha ağla dönmiyeceklerini de içi burkuldu...

Kasabaya vardıklarında gün daha doğmamıştı. Sokak lâmbaları fersiz fersiz yanıyordu. Uykulu evler... Ve içlerinde uyuyan kişileri... Çobana göre: «Haylaz kimselerdi...» şu kasaballılar...

Bu ara sürüyü tedirgin eden bir kamyon sessizliktən koptu. Sonra bir araba; tarlaya giden işçiler.. Kıyı mahalleler bitiyordu artık. Erken geldiğine de iyi etmişti: Birazdan taşıtlar sıklaşır kalabalık artardı çünkü. Güçleşirdi sürünün i-

lerlemesi. Bir de oğün kasabanın pazarıydı... Bütün bunlar bir yana, «Bey», nutuk çekecek önemli birinin de geleceğini söyleyerek «Erken davran, Recep!» demişti...

Güneş, çobanla sürüsünü, istasyonun dut ağaçları altında buldu; sarı yapraklar arasından ışınlarını salıp onları ısıtmaya koyuldu. Sırtlarında hafif bir buğu, koyunlar birbirlerine sokulmuşlardı. Çoban ağaca yaslanmış oturuyordu. Kasketi yüzüne doğru inikti. Uyuyup uyumadığı, düşünüp düşünmediği belli olmuyordu...

Telâşlı adımlar gittikçe artıyor, ayak satıcılarının durmadan bağrışmaları duyuluyordu... Yerinde şöyle bir doğruldu çoban, çevresine baktı: Ağaçlık yoldan gelen kalabalık arasında, «Bey»i de gördü. Demek tiren saati yaklaşıyordu...

Ayağa kalktı, kepenegi sırtından çıkarıp ağacın dibine koydu, sonra Bey'le arkadaşının gelip oturduğu, istasyon kahvesine doğru yürüdü...

Bey, onu, güler yüzle karşıladı: «Köyünlara diyecek yok, Recep, gelişmişler iyicene.» Arkadaşına döndü:

«Kasaplık için ayırdığımız bunlar işte...»

«Nereye gönderiyorsun?»

Arkadaşına: «İstanbul'a» karşılığını verdi, çobana bakarak konuşmasını sürdürdü: «Bu yıl bizim Reçebe, tam istediği gibi, kuzulayacak bir sürü ayıracağım.»

«Sağol bey!»

«Oturup bir çay içsene, tirenin gelmesine daha yarım saat var.»

Recep çekine çekine arka malsalardan birine oturdu. Konuşmalarını duyabiliyordu onların ama, kimden, neden söz ettiklerini açık seçik anlıyamıyordu. Yalnız, çok

ilgi çekici bir konu olmalıydı ki her ikisi de coşkundular:

«Ben kara yolunu seçer umuyordum, trenle mi gelecek?»

«İyi... Gelecek! Gelecek ama, hangi bilinçli seçmenle konuşmaya? Bence yapılacak pek çok iş var demokrasiden önce... Çoğunluğu eğitmeden öyle ileri toplumlar düzeyine varmayı ummak boş bir kuruntu olmaz mı?»

«Duyanlar da seni gerici sanacaklar...»

«Ne sanırlarsa sansınlar, ben, kısa bir süre, namuslu bir diktadan yanayım, diyebilirim...»

«Bizim toplumu, koyun sürüsünden, pek ayırdetmiyorsun olmalı...»

Arkadaşının son sözlerinde gizli bir alay etme sezdiği için «bey» kirden kızmıştı:

«Bana bak dostum, onu bunu beğenmiyebilirsin ama, ne koyun sürüsünü, ne de çobanları aşağılamana eh diyemem!»

Recep, burada, büsbütün kulak kesildi. Daha anlıyabileceği bir yakınlığa dönüp dolaşıp gelmişti söz...

«Çobanlık ince bir sanattır; koyunlarını gerçekten sevmiyen bir kişi, iyi çoban olamaz. Çobana da yakılmayan sürü, onun ardından gitmez. Dediğini işlemez... Sevgi üstüne kurulmuştur evren...»

Recebin göğsü kabardı, nerdeyse «Yaşsa bey!» «Doğrusun bey...» diye bağıracaktı. Yaman adamdı doğrusu... Ama durmadan konuşuyordu, şimdi de daha yumuşamıştı:

«Evet, sen bilmezsin, koyunculukla uğraşmadığından. Emegi, sıkıntısı bir yana, sürü beslemek hem de tatlı bir iştir. Hele baharda, gün doğmadan önce, esintiye doğru yürür koyunlar, taze otları çiğnedikçe, hayıt, kekik, toprak kokuları birbirine karışıp havaya yayılır... Arkalarından yürüyüp bu dirilik dolu havayı çekersin ciğerlerine...»

Çoban, «Bey'de bizden.» diye düşünüyordu ki uzaktan uzağa gelen, yansıyan tren sesiyle çevresine döndü bakındı: Yeşil zeytin ağaçlarının, çıplak, incir dallarının üstünde beliren kara dumanın çizilip gelişine bir süre baktı. Bir şey anlamadan dinledi beyin arkadaşını; mırıldanıyordu: «Tüm taşıtların romantigi...» diye bazı sözler... Kalktı uzandı çevirdi geldi sürüsünü. Baylar da ayaktaydılar. Çok geçmeden katar gösterdi boyunu, sonra tüm sertliğiyle önlerinde duruverdi. İnenler durgundular. Bine-

ceklerde ise bir koşuşma, bir çarçabukluk...

Bey, arkadaşına boyuna koyunlarını anlatıyordu ama berikinin gözleri kasaba yolundan akmakta olan bir bölük kalabalıkta idi. Kiminin sırtında yatağı yorganı sarılı, kimi kucağında çocuk, eskimiş ayakkabılarını sürüyerek büyüklerin ardından yetişmeye çalışan kızlar... Sonunda genç adam dayanamadı vurdu üzüntüsünü açığa :

«Yetişemeyecekler...»

«Anlıyorum, senin sevdiğin de onlar...» diye tamamladı bey.

Yük ambarlarından birine genişçe bir tahta geçit uzatılmıştı; çoban o bildiğimiz değişmez durgun davranışıyla ilerledi, tahta geçide çıkıp tam ortasında durdu; kopmuş gibi çevresinden, yöresinden... Sonra... Dudaklarını titreten, o kendine özgü, uzun «Dübüüüüvü...» sünü çekti. Koyunların hepsi birden, çobana doğru, öyle bir yük-lendiler ki nerdeyse onu iri boyuyla aşağıya devireceklerdi... Böylece

onu orda gören geçide atlıyor, ambara giriveriyordu. Yoksa, zor kulanılsa, bu işin üstesinden geinemezdi ki...

Birden kısık bir ses... Çok şey! Koca çoban, küçük bir çocuk gibi hıçkırıyor muydu ne? Kendini ağır bir salverişle yere indi. Katara arkasını döndü. Beyle yüz yüze geldiler:

«Ne o ağlıyor musun Recep?»

«Ne diyon beyim, dedi çoban, kaç yıl var onları evlât gibi besledim... büyüttüm... Şimdi benim bir parmak gösterimle bilmeden ölmeğe gidiyorlar...»

İki arkadaş birbirlerine baktılar onlar da ıslanan gözleriyle. Kendince haklı çıkan kişilerin kanmışlığı parlıyordu bakışlarında.

«Gördün mü ben sana demedim mi?» dedi biri. Diğeri ekledi: «Ama sonuç böyle olur...»

Şimdi tren davranıyordu belli. Lokomotif derin bir soluk çekti içine. Bir görevli inceden bir düdükle öttürüyordu...

BİZE GELEN KİTAPLAR

- o BEYAZ DUVAR. Mehmet Seyda'nın hikâyeleri. İzmir 1962, Kovan Kitabevi. 130 S., 250 kuruş.
- o BİZİM EVİN SAVAŞLARI GÜZELDİ. Adnan Ardağ'ın küçük hikâyeleri. Ankara 1962. Akara Neşriyat. 39 S. 3 lira.
- o BUNU ANCAK TÜRK YAPAR. Mümtaz Zeki Taşkın'ın çocuklara kahramanlık hikâyeleri. Ankara 1962. Papatya Yayınları. 53 S. 3 lira.
- o DİONİSOS VE ANADOLU KÖYLÜSÜ. Metin And'ın incelemesi. İstanbul 1962. Elif Kitabevi. 79 S. 3 lira.
- o EĞİTİM MALZEMELERİNİ HAZIRLAMADA YAZARIN EL KİTABI. İngilizceden çevrilmiştir. Ankara 1962. Milli Eğitim Bakanlığı Basılı Eğitim Malzemeleri Hazırlama Merkezi. VIII + 161 S. 6 lira.
- o EZRA İLE GARY, Ülkü Tamer'in Ezra Pound ile Gary Cooper için şiirleri. İstanbul 1962. P.K. 1013. 29 büyük sayfa. 5 lira.
- o FAŞİZM. Yazanlar : Dr. Murat Sarıca - Rona Aybay. İstanbul 1962. İzlen Yayınevi. 79 S. 2 lira.
- o KAPALI İKTİDAR. Alp Kuran'ın yazıları. İstanbul 1962. Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı, Gençlik dergisi yayını. 223 S. 10 lira.
- o POEMS. Turhan Doyran'ın şiirleri. Liège 1962. Editions Europeennes Emergences. 47 S. resimli. Fransa.
- o PUSUDA. Cahit Atay'ın 1 perdelik komedisi. Ankara 1962. Türk Kültür Dernekleri Tiyatro Yayınları. 23 S. 100 kuruş.
- o TÜRK SOSYALİZMİNİN İLKE- LERİ. Hilmi Özgen'in eseri. Ankara 1962. Mars Matbaası. 48 S. 2 lira.
- o VARIM. Erhan Tıgılı'nın şiirleri. İstanbul 1962. İsteme adresi : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü. No. 5352. 32 S. 125 kuruş.
- o VATANDAŞ OYUNU. Yazan : Genç Oyuncular. İstanbul 1962. İzlem Yayınları. 76 S. fotoğraflar. 250 kuruş.
- o YAĞMURSUZCA SEVİŞME. Üstün İzat'ın şiirleri - KUTUP GÜLÜ. H. Zekâi Yiğitler'in şiirleri. İstanbul 1962. Beşgen Yayını. 16+16 S. 150 kuruş.
- o ZEHİR. Hüseyin Aruk'un şiirleri. Diyarbakır 1962. Adres : Uğurlu Meydan Geçidi No. 5. 34 S. 2 lira.

ve deniz önce bir sudur

Sen, öfkeler üstüne bir kırmızı gül
nasılsa, öylesin işte...

yırtık asker fotinleri, boş bir havuz, buhur kokan bir kilise.
bir korkuluk, yağlı bir kepeç...
sanki bunlardan biri ya da hepsi birlikte
sensin...

dahası yoktur işte.

denizdir, bitmeyen uzun bir su.
gecedir, yanyana gelmiş birkaç gece.

ne güzel eteklerini topladın önce
suçlu, korkak, çekingen
ellerin çaresiz düşerdi yataklara.
ucu tarçınlı, karanfilli hint gibi... birara
sen, böylesin işte.

hem o kadar iyisin ki...
ta fenike'de, eski roma'da, babil'de belki
bir savaş sonu tanrılar
umutsuz bir köye ancak bu kadar uğrar.

İhsan Fikret BİÇİCİ

DERGİLERİN GETİRDİĞİ

Ülkemizin çeşitli yerlerinde sessiz sedasız dergiler yayımlanıyor. Çoğu, belki de hepsi, dağıtım güçlükleri yüzünden büyük kentlerimize ulaşmıyor. Sanata ilgisizliğin üzücü bir dergilerin varlığı umut verici. En azından, bir ortamın henüz tamamen yok olmadığını gösteriyor.

Ancak, gerçi bir ortamın henüz yok olmadığını gösteriyorlar ya, diri tuttukları bu ortam pek iç açıcı değil. Hemen hemen yozlaşmış, çok gerilerde kalmış bir beğenin ortamı. Çoğu hâlâ «hece» döneminin duygulanma katında. Çoğunda ilk görülen, yetersizlik ve sorumlusuzluk. Böylece Türkiye'de, iyi, lie-ri bir sanatçının anlaşılması, sevilmesi daha bir hayli gecikecek.

✱

ZEREN İstanbul'da çıkıyor. 1 Ağustos 1962 tarihli 7. sayısında Mübeccel İzmirli, Kerim Aydın Erdem'in Çoban Ateşleri Gözlerin adlı şiir kitabı üzerine bir yazı yazmış. Kimini beğenmiş, kimini beğenmemiş şiirlerin M. İzmirli. Ama K. Aydın Erdem'e büyük bir güveni var. Onun büyük, güçlü bir ozan olduğuna inanıyor. İnanır elbet, bu kendi bileceği iş. Ama sevilen bir ozanı övmenin de yakışıklı bir biçimi olması gerekmez mi? Örneğin şöyle diyor M. İzmirli :

... «Direnişinde o ışıl ışıl aydınlığı yitiren, gölgeleyen ince hüznüler var. Sanatçı gönlü elbet. Üstelik ozan cinsinden. Bıteviyelik nasılsa yapısına uymayacak. Çelişme-

lişmelerin en hakçası O'nun dünyasına verilmemiş mi?..

Ve... üstün bir musiki dökülü-şünden en güzel seslerle çağlıyan —Ezik Çağrı— ile şiirin sihir dolu, heyecan dolu havasına giriyoruz.

«Nedir böyle akşamdan yağan. nedir

ağaçlardaki gariplik
Neden böyle durup durup surluyor

yüreğimizi
Dağınık sevilerde ağır durmu-
yorsa şarkılar
Nedendir bilmeliyiz»

M. İzmirli, «Mısralarında solgun güller kadar anlamlı ve güzel bir hüznüler, özlem nedir onluyoruz» diyor, Erdem'in şiirleri için. Yaşamamış duyguların, konuların yazılmasından yana değil M. İzmirli. Bir yerinde, bu konuda şöyle diyor yazısının.

«Sanat ortamında hiç bir zaman gerçek başarıya ulaşmıyan, yaşamış, hissedilmemiş konuların şiirini veya öyküsünü yazmak neden zaman zaman gerçek sanatçıyı dahi etkiler, çıkmaza götürür bilmem?»

Zeren'de şiirler, hikâyeler, yazılar var. Şiirlerden birinin şöyle bir parçası var.

«Senin arzuların kör-kütük
Rüyaların yarı çıplaktı
Ayna bayram yapardı sen so-
yunurken
Kombinezonun pembe-sütyenin
aktı»

✱

SU Dergisi Sivasta yayımlandı

yor. Enikonu güzel bir dergi. Asağı yukarı bütün dergilerde olduğu gibi, Su'da da şiirler ağır basıyor. Sabih Şendil iki kitap için bir eleştirme yazmış. Kitapları tanıttıktan sonra, «Şaika Günsel'le Oben Güney'in başarılarını övmek için, doğrusu insanın kör olması gerekir. Ne dersiniz sayın eleştirmeciler? Hodri meydan!» diyor.

Varlık dergisinin 30 yılını doldurduğunu da haber vererek, «Kültür hayatımızın kısırlaşmaya yüz tuttuğu, hele gericilerin gemi aızıya aldığı şu günlerde Yaşar Nabi Nayır gibi bayayığitlere çok, ama çok ma pek çok muhtacız. Gericilerle başka nasıl karşı koyabiliriz.» Babayığitliğin böylesini ilk S. Şendil'den duyuyoruz.

Galip Terim, Güner Demiray'ın bir kitabı, «Günaydın Anadolu» için bir yazı yazmış. O da kitabı tanıtıyor. Yazısının bir yerinde, «Aydın ve sanatçı geçinen çevrelerimizin» kitapla gereği kadar ilgilenmediğinden yakındıktan sonra, «Hani nerede VARLIK» çılar? Köy davalarıyla, Anadolu ile ilgilendiklerini söyleyenler? Gerçeklerin böylesine soyunmuşluğundan mı ürktüler dersiniz!. Yoksa «SU» yayımları arasında bu değin değerli bir yapının çıkmasından doğan bir kıskançlık mı kisti çenelerini?» diye soruyor.

«Aydın geçinenlerin» ve «Varlıkçuların» neden sustuğunu bilmez elbet. Biz bu konuda daha başka birşey söylemek istiyoruz.

Anadolu'nun sanat, sanatçı ilgisini değil, bilimsel çalışmalarla kalkındırılabilceği artık üstünde konuşulmayan bir gerçek. Ayrıca sorun artık sadece Anadolu sorunu olmaktan çıkmış, bütün bir ülke sorunu haline almıştır. Durumu bu açıdan çıkarıp, duygulu bir edebiyat alanına getirmenin hiç gereği yok. Anadolu, evet. Ama bu kalkınmanın sorumluluğunu ufak tefek, çelimsiz şiir, hikâye kitaplarının sırtına yüklemek doğru değil. Anadolu edebiyatı zorla sürdürülen, sürdürülmek istenen bir özentî haline geldi. Yaşarlığı olmayan bir özentî. Dergilerin çoğuna bakınız -bütün yadsımalara karşılık hemen her hikâyeci, her ozan yaratmağa çabaladı. Kendi küçük dünyasına, kendi kişiliğine sığınıyor. SU Dergisinde 8 tane şiir var, sadece biri Anadolu ile ilgili. Bu yüzden kınamak mı gerek ozanları. Hiç de değil. Sanat, 15-20 yıldan bu yana, gerçekleri söyleyerek zaten yaptı gö-

revini, yapıyor da. Her yeni gelen kuşağın, yeniden suçluluk duygusuna kapılmasına lüzum yok. Anadolu gerçeği, Anadolu'nun kalkındırılması, bir kez bütün bir memleket kalkındırılması olarak asıl katına varmıştır. Sorun artık sanatın, sanatçının olanakları, gücü dışındadır. Böylece Anadolu şiiri, Anadolu hikâyesi hiç yazılmamış demek istediğimiz de sanılmamalı. Ama bir takım çevreleri Anadolu ile ilgilenmediklerinden ötürü suçlandırmak haksızlık olur.

**

Bir de BEŞGEN Dergisi var sözünü etmek istediğim. O da İstanbul'da yayımlanıyor. İnce, uzun bir dergi. BEŞGEN sadece şiir yayımlıyor. Bir de şiir günü, şiir ya-

rışması düzenlemiş BEŞGEN. Seçicilik için çağrılan sanatçıların gelmediğinden yakınıyor. Enikonu kırılmışlar bu işe. Çağrılanlardan gelen tek sanatçı Şemsi Belli imiş. Ona sıcak sıcak teşekkür edişlerinden seziliyor kırgınlıkları. Şiirlerin birçoğu, belli ki ilk şiirler. Bazıları ilk olmaktan da ileri. Ölçüsüz.

«Otel Odası» adlı şiirin bir bölümü şöyle :

«otel odasına kar yağanca
elimde ölecek karların en güzeli
koşarak ineceksin tahta merdiven-
lerden
ayaklarına anılar diken diken bağ-
tacak

çukolatalı nefesler altında
ağhyamıyacaksın

masmavi akşamlar inecek otel
odasına
yukardan güvercinler parmakları-
ma pisleyecek...»

Özellikle genç ozanlarımızın çoğu, şiir ile, «şairane durum'u karıştırıyorlar. Buna bir de şiir konusunda yetişmemişlik eklenince ortaya böyle şeyler çıkıyor sonra.

BEŞGEN Dergisinde İsmet Kemal Karadayı'nın üç şiiri var. Biri, «Büyümeğe Ölüme Eş» adlısı genellikle güzel bir şiir. Bir bölümünü aktarıyorum :

«Ve ince bir menekşe, güzel mi
güzel
Kokuşur oralarda bunu bilme-
liydiniz
Nasıl mı oturalım?. Bilmem ki,
acaba
Siz beni ayakta görmeliydiniz.»

Hangi Burçta değmiş olursanız olunuz
Eğer Ziraat Bankasında tasarruf hesabınız varsa
ŞANS YILBİRİNİZ
mutlaka parlak olacaktır

En büyük para ikramiyesi!
En fazla şans daima
Ziraat Bankasıdır.

ZİRAAT BANKASI

(Dost : 53)

MİKTAR İTİBARIYLA
DAHA FAZLADIR

fay

HERŞEYİ daha iyi TEMİZLER

(Faal : 4737/51)

deki arılığın ve güzelliğinin dikkatini çektiğini belirtmiş, bu plâna Türkçenin gelişmesine de hizmet edildiğini, iktisat gibi güç bir alanda elde edilen bu başarının ileri bir adım sayılması gerektiğini belirtmiştir. İlk okuduğu sayfalarda bazı sözcüklerin anlamı üzerinde durduğunu ama bunları kavradıktan sonra hiç güçlük çekmeden okumaya devam ettiğini söylemiştir.

Başbakan yardımcısı Profesör Turhan Feyzioğlu'nda, 5 yıllık plânın dili üzerinde de ayrı bir dikkat ve özenle durulmuş olmasının önemli bir iş olduğunu belirtmiştir.

Yüksek Plânlama Kurulu çalışmalarına katılan öteki Bakanlar da, 5 yıllık plânın dili üzerinde Başbakan İnönü'yle yardımcısı Feyzioğlunun görüşlerine katıldıklarını söylemişlerdir.

İnönü, plândaki dilin üzerinde nasıl çalışıldığını da sormuştur. Devlet Plânlama Teşkilâtı yetkilileri, bu çalışmanın Türk Dil Kurumunun yardımı ve temsilcisinin çalışmalarına katılmasıyla yapıldığını açıklamışlardır.

İNÖNÜ İLE MELEN ARASINDA

5 Yıllık Plân Yüksek Plânlama Kurulunda görüşülmeye başlayınca dikkati çeken önce dili oldu. Yüksek Plânlama Kurulunun Bakan üyeleri, plânın diliyle ilkin karşılaşıyorlardı. İnönü daha önce plânı okumuş, dilini çok sevmiş, ertesi günü Plâncıları bu başarılarından ötürü kutlamıştı. Yüksek Plânlama Kurulunda da bu görüşünü açıkladı. Bir aralık Maliye Bakanı Ferit Melen, İnönü'ye :

«— İyi ama Paşam,» dedi «bunlar çok yeni kelimeler. Anlaşılması güç oluyor. Ben doğrusu bir çok yeri sökemedim. Bunun mahzurları olabilir.»

İnönü, gözlüğünün üzerinden Maliye Bakanına baktı :

«— Ben de,» dedi «ilk okduğumda anlamadım bazı yerleri.

Devlet Plânlama Teşkilâtı'nca uzun bir süreden beri, büyük emeklerle hazırlanan 5 Yıllık Kalkınma Plânı'nın dili de Türkçeleştirilmiş, böylece plân bütünüyle batılı, ileri ve devrimci bir nitelik kazanmıştır.

Devlet Plânlama Teşkilâtı'nda sorumluluk yüklenmiş olan Devrimci genç kuşak, batılı ölçülere göre hazırlanmış olan 5 Yıllık Plânda dil konusunun da büyük bir önem taşıyacağını gözden uzak tutmamışlardır.

Bu konuda Devlet Plânlama Teşkilâtı Genel Sekreteri Haydar Aytekin'in Başkanlığında özel bir komisyon kurulmuş ve plânın dil yönünden incelenmesi, sözcük ve anlatım birliğinin sağlanması üzerinde çalışılmıştır. Bu çalışmalarda Türk Dil Kurumu ile de işbirliği yapılmasının gereğine inanan Plâncılar Kuruma başvurmuşlardır.

Türk Dil Kurumu, ilkin bir devlet örgütünden hazırlanan çok önemli bir eserin diline de özel bir özen gösterilmesini büyük bir sevinçle karşılamıştır. Gerçekten, konunun bu yönü de, plânın dilinin Türkçeleştirilmesi kadar önemli ve güzeldir.

Türk Dil Kurumu, plânın dili üzerindeki çalışmalara katılmak üzere Tanıtma Kolu Başkanı arkadaşımız M. Sunullah Arısoy'u görevlendirmiştir. 5 yıllık plânın «Redaksiyon Komisyonu» böylece Türk Dil Kurumuyla sıkı bir işbirliği hâlinde çalışmıştır.

Türk Dil Kurumu Yürütme Kurulu, Türkçeye gösterilen bu yakın ilgiden ötürü Devlet Plânlama Teşkilâtına bir teşekkür mektubu göndermiştir. Plânın dilinin Yüksek Plânlama Kurulunca da beğenilmesi, Türk Dil Kurumu çevrelerinde büyük sevinçle karşılanmıştır.

20 - 25 gün gibi çok kısa bir süre içinde 5 Yıllık Kalkınma Plânının bütünü okunması, anlatım birliğinin sağlanması, sözcüklerin Türkçeleştirilmesi günde en az 15 saatlik bir çalışmayı gerektirmiştir. Plâncılar aylardan beri gece gündüz demeden çalışmaya almış genç ve ilerici bir kadro oldukları için, dil üzerinde de aynı hız ve çabayla çalışmışlardır.

Plânın dili üzerinde yapılan çalışmalar sırasında bazı yeni iktisat ve istatistik terimleri de bulunmuştur. Böylece bir yandan yeni sözcükler plâna girerken, bir yandan

da dilimiz sayısı çok olmasa da yeni terimler kazanmıştır.

Devlet Plânlama Teşkilâtı'nın Türk Dil Kurumu ile tam bir anlayış havası içinde yürüttüğü işbirliğinin mutlu bir sonucu olarak, zamanın kısalığına, plânın uzunluğuna ve karşılaşılan çeşitli güçlüklerle rağmen, elden geldiğince arıtılmış, anlatım birliği sağlanmış bir plân ortaya çıkmıştır. Bunu, büyük bir başarı olarak görmek gerekir kanısındayız. Plânda devlet diline ilkin giren yeni Türkçe sözcüklerin sayısı ortalama bir hesapla 300 ü geçmektedir. Bunlardan birkaçı şunlardır : amaç, ayırım, ayrıntı, belirti, belirli, besin, birim, biriktirme, bitki, bitkisel, bölüşme, buluş, çadır, çağ, çözüm, dağılım, dağıtım, dek, değin, denge, dikim, donatım, doruk, etki, etkin, esnek, esneklik, gelişim, gerilim, geçerli, girdi - çıktı (terim olarak), görünge (yeni terim olarak), güçlü harcama, ısı, ilinti, ilişki, inan, inanç, işgücü, izlemek, kapsamak, katma değer (yeni terim olarak), kamulaştırma, kani, kesim, kişi, kişisel, kuruluş, konut, olumlu, olumsuz, olanak, oluşum, ortam, onarma, onarım, ödev, öncelik, öneri, önerge, örnekleme (terim olarak), önderlik edici, öbürü, öteki övgü, övünç, özgü, özendirme, özelelik, özel, saklanç (terim olarak), sanmak, savurgan, seçkin, seçik, süre, sonuç, sorum, sözleşme, tarımsal, taşıma işleri, türetim, tüketici, toplam, toplım, toplumsal, ulaştırmak, üretim, üretici, ülke, ülkü, ürün, var olan, varsayım, yansıma, yankı, yaklaşık, yararlanmak, yapı, yeniden düzenleme (terim olarak) yeterli, yoğun, yöntem, yönelim, yöneliş, zorunlu.

Bazı örneklerini verdiğimiz Türkçe sözcükler 5 Yıllık Plânın dili üzerinde nasıl bir özen ve titizlikle durulduğunu açıkça belirtmeye yetecektir kanısındayız. Bu örnekler yapılan çalışmadan alınan olumlu sonucu da göstermektedir

YÜKSEK PLÂNLAMA KURULUNDA PLÂNIN DİLİ NASIL KARŞILANDI?

Başbakan İsmet İnönü'nün başkanlığında sürekli olarak toplanan Yüksek Plânlama Kurulu, beş yıllık plân üzerindeki çalışmalarını sırasında, plânın dili üzerinde de önemle durmuş, Türkçeye gösterilen özeni övmüştür.

Başbakan İsmet İnönü, beş yıllık plânı incelemesi sırasında dil-

Sanatçılar

Döndüm bir kere daha okudum. Anladım. Şimdi hepsini eskisinden daha iyi anlıyorum. Sen de öyle yaparsın!»

KONUT DA NEYMİŞ? DEMEM BEN ..

Plânın konutla ilgili bölümü görüşülürken ilk direnme İmar ve İşkan Bakanı Ord. Prof. Dr. Fahredin Kerim Gökay'dan geldi :

«— Ne demekmiş bu konut?»

dedi. «Güzelim mesken dururken? Herkes meskeni anlar. Konut'u kim anlayacak.»

Kendisine Anayasada da «konut» sözcüğünün bulunduğunu, plânda da kullanılmakla yalnız Anayasaya saygı gösterildiğini belirttiler. Eski çağın Küçük Valisi di-
rendi :

«— Siz istediğiniz kadar konut yazın.» dedi. «Ben öldüm Allah konut demem. Mesken derim..»

Raporun okunmasına devam ediliyor, çeşitli yerlerinde çeşitli kişiler söz alıp görüşlerini açıklıyorlardı. Konuşmalar hep «konut», «halk tipi konut» şeklinde geçiyordu. Aradan bir onbeş yirmi dakika geçmişti ki Bakan Gökay, görüşünü belirtmek üzere söz aldı. Söze de şöyle başladı :

«— Efendim bu halk tipi konut davası...»

Çalışmaktan bir iyice yorulmuş olan Plânlama Kurulu üyeleri güldüler. Yorgunlukları epeyce azaldı.

«YANI TÜKETİM DEMEK İSTİYORSUN..»

Plânlama Kurulunun çalışmalarını sırasında Sosyal Kalkınma Dairesi Başkanı açıklama yapmak üzere söz almıştı. Konuşmasının bir yerinde :

«— Memleketimizin istihlâki...» dedi demedi İnönü, genç plâncının sözünü kesti :

«— Yani tüketim demek istiyorsun değil mi?»

ALİCAN'LA ÖZENDİRME

Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican, plândaki dile, sözcüklere karşı çıkmadı. Özellikle «perspektif» karşılığı kullanılan, yeniden türetilen «görünge» sözcüğünü çok sevdi. Ne var ki, «özendirme» sözcüğüne de pek ısınmadı. Çıkması için de direnmedi ama «özendirme»nin plânda kullanılmasını uygun da bulmaz görünüyordu.

Çalışmaların bir yerinde, görüşülen raporun değiştirilmesi gere-

GEÇEN AYIN İÇİNDEN

(7. Sayfadan)

HAYDUTLAR — Altı haydut, dört sanatçının yolunu kesmiş. Bu sanatçılar alaturka şarkı ve halk türküsü söylüyorlar.

Haydutlar biraz nazik olsalardı, sanatçıya saygı göstermesini bilselerdi, sanatçıların paralarını değil, seslerini çalarlardı.

RADYONUN DİLİNDEN — Radyo'da dil saatleri var, öz Türkçe konuşmalar, haberler var, ama zaman zaman bu çaba unutuluyor. Bir akşam yayınında spiker şöyle diyordu : «Sarışın Bomba'nın bıraktığı bu para, annesinin iâşe ve ibatesine sarf olunacaktır.»

«Sarışın Bomba» lâübaliliğini bir yana bırakalım, bugün «iâşe» ve «ibate»yi anlayacak Marilyn Monroe meraklısı genç var mıdır?

KÜSTAHLIĞIN SINIRI AŞILDI — Yukarıdaki fıkralarımızdan birinde sözü edilen «Sözatan» imâmı içeriye tiktılar diye cami halkı ayaklanmış. Başlarında 65 lik sakallı bir yobaz, 18 yaşında İmam - Hatip okullarının yetiştirmesi bir hocacık olduğu halde yüzlerce kişi yollara dökülmüş, İzmir valiliğine gelerek Vali Yardımcısı ile «müzakerelere» oturmuş. Cahilleri değil de aydınları kovalamaya alışık polisimiz bu adamların izinsiz yürüyüşüne seyirci kalmış!..

Bu kara güç gösterileri bize 27 Mayıs öncesi yönetiminin yadigarıdır. Sanki gerisin geriye dönerek Osmanlı tarihinin içine gömülmüşüz. Hoca takımı, yobaz güruhu hükümeti basacak, imâmı kurtaracak...

Kongrelerinde sakallılarla berelilerin birinci sıralarda oturduğu, dinin elden gittiğinden söz açtığı partiler, lâyük cumhuriyetimizi erite erite bitirmek üzeredirler. Devletlilerimiz nerede?

BASIN TOPLANTISINDA — Devletlilerimizden

birisi tam o günlerde bir basın toplantısında, din adamlarının 55.000 inin ilkökul diplomasına bile sahip bulunmadığını muştuladı. Ancak 5.000 kadarı okumuş - yazmış imiş. Okumuş yazmış da İmam - Hatip bitirmeli mi? Alın da hayrını görün... Sonra bu 55.000 kara cahilden meydana gelen kara kuvvetin milyonları nasıl yetiştirdiğini, gerici partileri nasıl beslediğini düşünün!

YANILAN DEVLETLİLER! — Din işleriyle ilgili devlet bakanı başka bir basın toplantısında da : «Türkiye'de din adamı siyasetin dışındadır!» dedi. Bu tümceyi «olmalıdır!» biçiminde bitirseydi daha doğru olurdu. Çünkü, din adamı siyasetin tam anlamıyla içindedir. Gerici partileri destekleyen onlar, lâyük devlete karşı yollara dökülenler onlar, camilerde gerici partileri tutup konuşan, ötekilerine kötü sözler söyleyen onlar... Ve, devletliler bir gaflet uykusu içinde, sadece onları okşamakla uğraşıyorlar. Halkın dine gereksinme duyduğunu kimse inkâr edemez; ama, din adamının bilgisizliği, geriliği Devlet Bakanı'nca ortaya konulmadı mı? Bakanlık bugünün görevi değildir yalnız. Unutmamalı ki, Köy Enstitülerine ilk darbeyi vurduğu söylenen eski bir Millî Eğitim Bakanı için iyi şeyler yazılmıyor.

Umumî Mağazrlar T. A. Ş.

Mallarınızı beş limanda karşılar, gümrükler, naklede, sigortalar, talimat gereğince satışına aracı olur. Depolarında korur ve bütün masraflarını karşılar.

ŞUBELER :

İstanbul — İzmir — Mersin — Samsun — İskenderun. (dost : 55)

T.M.T. Federasyonu, 19-27 Ağustos günleri arasında İstanbul'da Uluslar Arası Kültür Festivali'ni tertiplede. Bu festivale Tunus UGET tiyatrosu, Alman Stuttgart Orkestrası, İsrail, Yugoslav Üsküp Folklor grupları, Mada gaskar Tiyatro ve Folklor gurubu, Paris Öğrencileri Tiyatro Birliği, Frankfurt NEVE BÜHNE tiyatrosu, Sorbonne ANTIQUE tiyatrosu, Londra Üniversitesi tiyatrosu, Fransa JEUNE Théâtre ve Belçika GENTS Ün. tiyatrosu yurt dışından, yurt içinden İse, Yeşil Sahne, Eskişehir Oda tiyatrosu, İ.U.T. B. Gençlik tiyatrosu, Genç Oyuncular, T.M.T.F. Folklor ekipleri ile Orkestra ve Korosu katılmışlardır. Başarılı bir organizasyon olan bu İstanbul Kültür Festivali bir günü kargaşalı geçen önemsenmezse üç gün de Ankara'da büyük ilgi toplamıştır. Kültür Festivali bir süre de Ordu da devam edecektir.

ken bir cümlesi ortaya çıktı. Alican, kalemi eline aldı, önündeki kâğıda yazmaya başladı. Bir aralık durdu, düşündü sonra cümlesine devam etti :

«... özendirilmesi için ...»

**CUMHURBAŞKANI
CEMAL GÜRSEL TÜRK DİL
KURUMU YÜRÜTME KURULUNU
KABUL ETTİ**

Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel 3 Eylül 1962 Pazartesi günü saat 9.30 da Türk Dil Kurumu Yü-

rütme Kurulu üyelerini Çankaya'da kabul etmiştir.

Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Tahsin Banguoğlu'nun başkanlığında genel yazman Sami Özerdim, derleme tarama kurulu başkanı Ömer Asım Aksoy, terim kolu başkanı Hikmet Dizdaroğlu, sayman Uluğ İğdemir, tanıtma kurulu başkanı M. Sunullah Arısoy, yönetim kurulu üyesi Mehmet Ali Ağakay'dan kurulu heyet Cumhurbaşkanına yönetim kurulu kararı ile Türk Dil Kurumu Onur üyeliği-

nin verildiğini bildirmişler ve başkan Banguoğlu Onur üyeliği belgesini kabulü ricasiyle Başkan Gürsel'e sunmuşlardır.

Bundan sonra kurum başkanı Türk Dil Kurumu'nun genel tutumu hakkında bilgi vermiş, genel yazman da Başkana yeni yayınları sunmuşlardır.

Kurul üyeleri ile Başkan Gürsel arasında dil devrimi ve dil konusu üzerinde görüşmeler yapılmıştır. Bu arada 26 Eylül'de kutlanacak olan Dil Devrimi'nin 30. yıl dönümü törenine Cumhurbaşkanının da katılması kendisinden rica edilmiş, Başkan da bu çağrıyı kabul etmiştir.

Tanıtma Kurulu Başkanı Arısoy 30. yıl dönümü törenleri hakkında bilgi vermiş, Türk Kültür Dernekleriyle işbirliği yapıldığını ve 20 ilde sergiler açılacağını söylemiş, tanıtma yayınları hakkında geniş bilgi vermiş, Devlet Planlama Teşkilatınca hazırlanan 5 yıllık plânın dili üzerinde yapılan çalışmalarını anlatmıştır.

Türk Dil Kurumu yürütme kurulu üyeleri başkanı Gürsel'den hükümetin resmi yazışma dilinin arlaşması konusunda da Türk Dil Kurumu ile işbirliği yapması ve bu konuya özen gösterilmesi için yardımında bulunulmasını rica etmişlerdir. Başkan Gürsel verilen bilgilerden çok memnun olduğunu, elinden gelen yardımı yapacağını, kurum çalışmalarını verimli bulduğunu, çalışmalar sırasında karşılaşılabilecek güçlüklerden yılmıyacak göstermemelerini belirtmiştir. Görüşme 40 dakika sürmüştür.

TÜRKİYE

VAKIFLAR

Bankasındaki

TASARRUFLARINIZ

SİZİ

SAADET VE

huzura

KAVUŞTURUR

ÜĞÜR K.

(Basın : A/2638 - 54)

**Türkiyede
Köy
Enstitüleri**

Yazan: Fay Kirby

Köy Enstitülerinin kuruluş, işleyiş ve yıkılışı. Bu konudaki en geniş bilimsel inceleme.

İncece yayınları. 390 sayfa, 15 lira. P.K. 373 — Ankara adresinden ödemeli istenebilir.

Güner Sümer «Frère Timothée»de

GÜNER SÜMER'İN PARIS'TEKİ TİYATRO ÇALIŞMALARI

İki yıldan beri Paris'te Jean Louis Barranet, Jean Vilan (T. N.P) ve Dullin Tiyatro okullarında tiyatro öğrenimi yapmakta olan genç yazar ve tiyatro adamlarımızdan Güner Sümer üzerinde çalıştığı rejisörlük alanında çevresindekilerin dikkatini çekmiş ve biten mevsim içinde Sorbonne Üniversitesi İspanyol Tiyatro topluluğu için iki oyun sahneye koymuştu. Bu oyunlardan biri de Brecht'in *Carrar Ananın Silâhları* adlı bir perdelik oyunu idi. Güner Sümer bu toplulukla İspanya'ya bir turne yapmış, Paris'e dönüşünde ise *Git le Coeur* adlı profesyonel tiyatro topluluğunun sahneye koyduğu *La Mandragore* adlı oyunda kendisine verilen Frère Timotée rolünü başarıyla oynamış ve topluluğun Fransa içinde yaptığı turnelerde kritikler Güner Sümer'i şu satırlarla övmüşlerdir:

«Frère Timothée'de Güner Sümer son derece etkili idi...»

«Frère Timothée'de Güner Sümer Rönesans Devrinin Rahipler sınıfından keşiş Paillard'ın aynısı olan canlı bir keşiş tipi çizmeği başarmıştır.»

«Güner Sümer son derece renkli kompozisyonu ve ender rastlanan bir komedi kabiliyetiyle karşımıza iyi canlandırılmış bir Frère Timothée çıkarmak suretiyle başlıbaşına bir başarı sağlamıştır.»

Güner Sümer adı geçen tiyatro

topluluğunun 1 ağustos - 30 ağustos arasındaki Fransa'nın güneyinde yaptığı bir turneye de aynı oyundaki rolüyle katılmıştır.

o Devlet Tiyatrosu Genel Müdür Yardımcılığına değerli kompozitörlerimizden Nüvit Kodallı atanmış, görevine başlamıştır. Bundan böyle opera bu yardımcılığa bağlanacak, yönetimiyle Nüvit Kodallı ilgilenecektir.

o Devlet Tiyatrosundan geçen yıl ayrılan, değerli sanatçı Saim Alpago İstanbul'da özel bir tiyatro kurmuştur. Yine Devlet Tiyatrosundan ayrılan Semih Sergen bu tiyatrodaki görev almış bulunmaktadır. Geçen yıl Site'de çalışan Ulvi Uraz bu toplulukta Misafir Sanatçı olarak çalışacaktır.

o Geçen yıl Site Tiyatrosunda alkışladığımız sanatçı Tolga Tigin Ankara'ya gelerek Meydan Sahnesi'ne girmiştir.

o Haldun Dormen Ses Tiyatrosu'nu alarak bu yıl sezonu burada açacaktır. Kent Oyuncuları'nın yeni salonları bitinceye kadar temsillerini her gün saat 18 de Ses Tiyatrosu'nda sürdüreceklerdir. Ayrıca bir süre için Kent Oyuncuları Kibris'a giderek temsiller verecekler.

o Gülriz Sururi - Cezzar Engin çifti Küçük Sahne'yi alarak temsillerini burada vereceklerdir. Kadroları üzerinde kesin bir bilgimiz yok. Yalnız, Nur Sabuncu'nun bu topluluğa katıldığını öğrendik.

TENNESSEE WILLIAMS'A VERİLEN ÖDÜL

Birleşik Amerika, Yabancı Basın Muhabirleri Derneği bu yıl en başarılı piyes ödülünü Tennessee Williams'a vermiştir. Yazarın ödül kazanan eseri «İguan'in Gecesi» dir.

JOHN OSBORNE'NİN «İNGİLTERE İÇİN İKİ PARÇA» ADLI ESERİ, LONDRA'DA İLK DEFA OYNANDI

John Osborne'un iki yeni tek sahnelik eseri «İngiltere için iki parça» başlığı altında geçen ay Londra'da ilk defa oynanmıştır. Osborne'un bundan önceki eserleri gibi bunlar da, İngiliz toplumuna karşı çıkışlardır.

TENOR RENE MAISON ÖLDÜ

1938 - 1943 yılları arasında Metropolitan Operasında birçok eserlerin başrolünü oynamış olan tanınmış Belçikalı tenor René Maison ölmüştür. Kendisi 66 yaşındaydı. Kalp krizinden ölen Maison, 1959 da Amerikan uyruğuna geçmişti.

MARC CHAGALL YENİ BİR TABLO YAPACAK

Marc Chagall'e, Fransız Millî Eğitim Bakanı André Malraux ve Paris Operası Direktörü Georges Auric, Paris'in büyük opera binasında yeni bir tablo yapmasını rica etmişler, 75 yaşındaki sanatçı da teklifi kabul etmiştir.

VATAN GAZETESİ

Bütün Aydınların
Gazetesidir

okuyunuz
okutunuz

FRANÇOİS STAHLY SAN FRAN-
CİSCO HEYKEL ÖDÜLÜNÜ KA-
ZANDI

San Francisco'nun merkezinde «Golden Gateway»in yeniden inşası dolayısıyla açılan heykel yarışmasında 50.000 dolarlık birinci ödül, Fransız heykeltıraşı François Stahly'ye verilmiştir. Stahly'nin «Dört Mevsim Çeşmesi» adlı eseri, yarışmaya giren 112 eser arasından birinci seçilmiştir.

ALAIN ROBBE — GRILLET İLK
FİLMİNİ TÜRKİYE'DE ÇEVİRE-
CEK

Yazar Alain Robbe — Grillet Türkiye'de kendi ilk film'ni çevirecektir: «L'Immortelle» (Her Dem Taze) in baş kadın rolünü Françoise Brion oynayacaktır.

BOUNTY ASİLERİ FİLMİ TAMAM-
LANDI

İkinci Dünya Savaşı'ndan önce Clark Gable ve Charles Laughton ile çevrilmesine girişilen «Bounty Asileri» adlı film Lewis Milestone'un

yönetiminde bir buçuk yıllık bir çalışmadan sonra tamamlanmıştır. 25 milyon dolara mal olan ve üç

buçuk saat sürecek olan bu filmde baş rolleri Marlon Brando ve Trevor Howard oynamaktadır.

1962 YILINDA

10

MİLYON

LİRALIK İKRAMIYE

TÜRKİYE

İ

BANKASI

paranızın...

istikbalinizin emniyeti

8 Liralık Kitap
almak ister misiniz?

dost dergisine
abone olunuz

ya da
abonenizi uzatınız

Abone tutarı 18 lirayı gön-
deren okuyucumuz dergi-
nin arka kapağında yazılı
kitap listemizden 8 liralık
istediği kitapları seçebilir.

dost dergisine
abone olunuz
ya da
abonenizi uzatınız

(dost : 49)

Reklâmlar İçin En İyi Vasıta Gazete ve Dergilerdir

Gazete ve Dergiler İçin'de En Güvenilir Aracı Basın İlân Kurumudur

- İSTANBUL GENEL MÜDÜRLÜK : Türkocağı Caddesi No. 1 Kat: 3
Telefon: 22 43 84 - 85
- İSTANBUL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : Türkocağı Caddesi No. 1 Kat: 3
- ANKARA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : Ulus İşhanı «E» bloku No. 41 Kat: 2
Telefon: 10 58 17 - 10 57 87
- İZMİR ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : İkinci Kordon Mimar Kemalettin Cad-
desi Küçük Kardiçalı Han Tel : 23911

TELGRAF : BASIN KURUMU

- ADANA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : Abidinpaşa Caddesi Remo İşhanı 46
- BURSA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : İnönü Cad. Aysan Han No. 20 Tel: 2552
- ESKİŞEHİR ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : Porsuk İşhanı Kat : 2 No. 1
- KONYA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : İstanbul Caddesi Yusufaga Sokak Ter-
zioğlu pasajı No. 1
- ZONGULDAK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : Amele Birliği Pasajı No. 15/16 Tel: 2038

(Basın 14347 - A - 9177/56)

DOST YAYINLARI
ROMAN :

1 — Acemiler, Hikmet Erhan Bener (*)	200
2 — Sokaktaki Adam, Attilâ İlhan (Ciltli)	600
3 — Babamla Geçen Günler, Clarence Day (*)	200
4 — Hasangiller, Tarık Dursun K.	200
5 — Gordium I, Hikmet Erhan Bener	250
6 — Hatırladıklarım, Eleanor Roosevelt (*)	150
7 — Üç Yüzlü Adam, H. A. Philbrick (*)	100
8 — Şehir Çocuğu, Herman Wouk (*)	100
9 — Abraham Lincoln, Emil Ludwig (*)	400
10 — Kiralık Oda, Georges Simenon	200
11 — Samık, Alexander Weisberg	200
12 — Polis Müfettişi Kadavra, Georges Simenon	300
13 — Zenciler Birbirine Benzemez, Attilâ İlhan	300
14 — Ayaşlı İle Kiracıları, M. Şevket Esendal	400
15 — Otlakçı, Memduh Şevket Esendal (Ciltli)	600
16 — Mendil Altında, M. Şevket Esendal (Ciltli)	600
17 — Belâlı Yer, Erksine Caldwell (Ciltli)	600
18 — Ne Ekersen, Mehmet Seyda	400
19 — Dünya Evi, Orhan Kemal	500
20 — Kızgın Toprak, Jorge Amado	600
21 — Duru Göl, İlhan Tarus	500
22 — Korsan Çıkmazı, Nezihe Meriç	500
23 — Vapur Düdükleri, Ayhan Hünalp	300
H İ K Â Y E :	
1 — Karınca Yuvası, İlhan Tarus (*)	125
2 — Dost, Vüs'at O. Bener (*)	125
3 — Grev, Orhan Kemal (Ciltli)	300
4 — Tepedeki Ev, Umran Nazif	100
5 — Şu Babamın İşleri, Carlos Bulosan	200
6 — Kardeş Payı, Orhan Kemal	150
7 — Topal Koşma, Nezihe Meriç	200
8 — Sihamba (Zenci Hikâye ve şiirinden seçme) Suat Taşer	100
9 — Yaşamasız, Vüs'at O. Bener	200
10 — Bozbulanık, Nezihe Meriç (2. Baskı)	200
11 — Perşembe Yağmurları, Hazırlayan : Salim Şengil	100
12 — Hallaç, Leylâ Erbil	250
Ş i İ R :	
1 — Memleket Saat Ayarı S. Aldanır (*)	100
2 — Dünya Güzel Olmalı, Mehmed Kemal	100
3 — Sisler Bulvarı, Attilâ İlhan (2. Baskı)	300
4 — Haraçmezat, Suat Taşer	100
5 — Anzelha, Halim Yağcıoğlu	100
6 — Yanık Sarı, Ahmet Köksal	100
7 — Cümbüşçübaşı,ERCÜMEND UÇARI	100
8 — Yağmur Kaçağı, Attilâ İlhan	300
9 — Köroğlu, İlhan Berk	200
10 — Hacivatın Karısı, Salâh Birsal	200

11 — Dağda Ateş Yakanlar, Ö.F. Toprak	200
12 — Sultan Palamut, Metin Eloğlu (*)	200
13 — Herboydan (Dünya şiirinden seçmeler) Can Yücel	400
14 — İki Dal, Celâl Vardar	100
15 — Manilerimizden, Dr. İlhan Başgöz	200
16 — Duvar, Attilâ İlhan, (2. Baskı)	300
17 — Horozdan Korkan Oğlan, Metin Eloğlu	200
18 — Mısırkalyoniğne, İlhan Berk	250
19 — Rüzgârlı Su, Selâhatin Batu	250
20 — Gözüntü Sevdığım, Oğuz Tansel	250
21 — Tütünlere Islak, Turgut Uyar	300

T İ Y A T R O :

1 — Öteye Doğru, Sutton Vane	100
2 — Tarih Boyunca Tiyatro, Turhan Dilligil (*)	100
3 — Annemi Hatırlıyorum, John Van Druten	100
4 — Bir Dünya ki, Suat Taşer	100
5 — Vataneverler, Sidney Kingsley	150
6 — Korku, Orhan Asena	100
7 — Deli Dumrul, Suat Taşer (Destan)	250
8 — İhlamur Ağacı, Vüs'at O Bener	250

G E Z İ :

1 — Moskova Mektupları, Lydia Kirk	100
2 — Abbas Yolcu, Attilâ İlhan	400
3 — Ha bu diyar, Fikret Otyam	200
4 — Gide Gide, Fikret Otyam	250

D E N E M E — F İ K R A :

1 — Söz Arasında, Ataç	100
2 — Deveküşüne Mektuplar, Haldun Taner	300

B A L E :

1 — Gönlü Yüce Türk, Metin And	500
--------------------------------	-----

M İ M A R L İ K :

1 — İnsana Dönüş — F.LI.Wright — Şevki Vanlı	1000
--	------

ÇOCUK KİTAPLARI MASALLAR DİZİSİ :

1 — Altı kardeşler, Oğuz Tansel	100
2 — Cimri ile Cömert, İlhan Dumançoğlu	100
3 — Talih Kuşu Tezel Amca	100
4 — Kahkaha Sultan, Mümtaz Zeki Taşkın	100
5 — Ökstizoğlan, İlhan Dumançoğlu	100
6 — Nalinci Padişah, İlhan Dumançoğlu	100
7 — Altın Top, İlhan Dumançoğlu	100

ÇOCUK KİTAPLARI BİLGİ — HİKÂYE DİZİSİ :

2 — Küçük İspanyol Kızı Maria	125
3 — Arap Abdül Kardeş	125
4 — Çing Ling ile Ting Ling	125
5 — Meksikalı Kardeşler	125

SHD. KOLLEKSİYONLARI

Cilt : 2, 3, 4, 5 Ciltleri altışar lira, 6. Cilt yedibuçuk lira 7-8 birarada 10 lira.

«dost» KOLLEKSİYONLARI

Cilt : 1 — 2 Ciltleri birarada 18 lira

(*) İşaretli tükendi.

YENİ ÇIKAN KİTAPLARIMIZ Ayhan HÜNALP'ın VAPUR DÜDÜKLERİ

Suat TAŞER'in DELİ DUMRUL

(Ölüm ve Aşk) Adlı Desten — Oyun

Oğuz TANSEL'in GÖZÜNÜ SEVDİĞİM

şiirler

roman

Turgut UYAR'ın TÛTÛNLER ISLAK

şiirler

Vüs'at O. BENER'in İHLAMUR AĞACI

Oyun